

НАВЧАЛЬНО- ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

*Програма і методичні
рекомендації*

Освітньо-
кваліфікаційний
рівень "Магістр"

УДК [378.147.091.33-027.22.016:91](07)

П 24

Рекомендовано
Вченою радою географічного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка

Протокол № 12 від 13.06.2023

Відповідальний за випуск: проф., д.г.н. Р.М. Лозинський

П-24 Педагогічна практика : програма і методичні рекомендації / укладач: М.М. Лаврук. –
Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2023. – 55 с.

Методичний посібник розроблено на допомогу студентам і студенткам класичного університету денної та заочної форм навчання спеціальності 014. 07 Середня освіта (Географія) освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр», які проходять педагогічну практику у закладах загальної середньої освіти. Брошура містить рекомендації щодо підготовки і проведення уроків та виховного заходу з географії, психолого-педагогічного спостереження і написання характеристики на клас, організування емпіричної частини науково-методичного дослідження, презентації результатів практики. У Додатках наведено зразки оформлення результатів основних видів педагогічної діяльності.

Для студентів і студенток освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр», керівників практики від університету та закладів загальної середньої освіти, які є базами практики.

УДК [378.147.091.33-027.22.016:91](07)

© Лаврук М.М., 2023

ЗМІСТ

Вступне слово.....	3
Розділ I. Програма педагогічної практики.....	4
Мета та завдання педагогічної практики.....	4
Очікувані результати практики	6
Основні етапи педпрактики	7
Структура педпрактики	8
Індивідуальне завдання.....	15
Вимоги до звіту	15
Методи контролю і критерії оцінювання... ..	15
Рекомендовані прикладні і теоретичні джерела та Інтернет-ресурси	18
Обов'язки учасників практики	23
Розділ II. Методичні рекомендації до підготовки і проведення видів педагогічної діяльності.....	26
Навчально-методична робота. Проведення залікового уроку	26
Модель уроку з використанням ІКТ	28
Найхарактерніші недоліки уроку.....	31
Аналіз діяльності вчителя-практиканта на уроці і пропозиції щодо оцінювання проведеного ним уроку.....	32
Аналіз відвіданого уроку колеги	34
Виховна діяльність. Проведення виховного заходу	38
Психолого-педагогічна діяльність. Написання характеристики класу	38
Підсумкова конференція з педпрактики. Презентація результатів	45
Список використаних джерел... ..	45
Додатки.....	46
Заліковий лист результатів педпрактики.....	47
Графік проведення уроків і виховного заходу	49
Зразки оформлення звітів за видами діяльності.....	50
Модифікована таксономія Блума.....	51
Анкета осмислення результатів практики.....	52

Вступне слово

Дорогі студенти і студентки! Перед вами навчально- педагогічна практика, яка покликана створити вам умови для формування фахових компетентностей, які відповідають кваліфікації магістра середньої освіти. Практика буде проходити головно у ліцях і гімназіях, зі старшокласниками, які не набагато молодші за вас і в цьому її специфіка порівняно з педпрактикою на бакалаврському рівні. Завдання практики також складніші і вимагатимуть від вас не тільки діяльності за відомим алгоритмом, але й значно більше креативу, інноваційних підходів, самоорганізації та відповідальності.

Педагогічна практика магістрантів передбачає насичену діяльність майбутніх вчителів як за кількістю часу, так і за видами діяльності. Щотижня вам, шановні студенти і студентки, необхідно в середньому витратити 45 год на підготовку і проведення педагогічних заходів (Табл 1). Від вашої наполегливості і старання під час підготовки до навчально-виховних заходів залежатиме рівень пізнавальної радості учнів та ваше задоволення від результатів праці.

Витяг з Навчального плану

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна / заочна форма навчання
Кількість кредитів- 12	Галузь знань: <u>01 освіта</u>	нормативна
Змістовних модулів – 2		<i>Рік підготовки:</i>
		1/1
Загальна кількість годин - 360	Спеціальність: <u>014 середня освіта</u> <u>(географія)</u>	<i>Семестри</i>
		2/2
Тижневих годин самостійної роботи студента- 45	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>магістр</u>	<i>Самостійна робота</i>
		300 год
		<i>Вид контролю</i>
		Диференційований залік

Успіху вам і творчої наснаги у діяльності, яка формує світогляд, знання, досвід і в цілому майбутнє нашої вільної України!

РОЗДІЛ 1. ПРОГРАМА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

1. Мета та завдання педагогічної практики

Мета навчально-педагогічної практики: закріпити спеціалізовані концептуальні знання з педагогіки та географії, здобуті на магістерському рівні освітньої програми, формувати навички розв'язування дидактично-психологічних проблем в реальному освітньому середовищі у процесі підготовки та організування навчання та виховання і проведення науково-методичного дослідження, розвивати відповідальність і самостійність у сфері здобування професійних знань і досвіду, творчий підхід до педагогічної діяльності.

Завдання практики:

- застосування у навчальному процесі з географії новітніх здобутків географічної науки, у т.ч. результатів власного наукового пошуку, підходів конструктивної педагогіки та міжпредметної інтеграції;
- застосування цифрових освітніх ресурсів, інформаційних та комунікаційних технологій на етапах проектування і проведення навчальних і виховних заходів з географії;
- ознайомлення з сучасним станом навчально-виховної роботи і передовим досвідом у школі, співпраця з вчителями та класними керівниками;
- проведення необхідної кількості пробних і п'ять залікових уроків із застосуванням різних форм і методів роботи на них;
- виконання функцій класного керівника, психологічне стеження і написання психологічної характеристики колективу школярів (класу);
- вивчення специфіки навчально-виховної роботи з учнями старшої школи; підготовка і проведення актуального виховного заходу;
- організування емпіричного етапу науково-методичного дослідження з індивідуальної теми: спостереження, анкетування, бесіда з вчителями та учнями, вивчення шкільної документації тощо;
- осмислення набутого педагогічного досвіду та обґрунтування результатів дослідження;
- презентація результатів практики.

Виконання завдань практики сприяє формуванню у випускника-магістра **інтегральної компетентності** - здатності розв'язувати складні задачі або проблеми в галузі освіти, що передбачає здійснення інновацій та проведення педагогічних досліджень.

Педагогічна практика сприяє формуванню програмних компетентностей у т. ч. **загальних:**

ЗК 1. Здатність застосування знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Здатність використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.

ЗК 3. Здатність планувати та управляти освітньою діяльністю, забезпечувати та оцінювати якість виконуваних робіт.

ЗК 4. Здатність виявляти та вирішувати проблеми у сфері професійної діяльності, бути критичним і самокритичним.

ЗК 5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) та приймати обґрунтовані рішення.

Фахових:

ФК 8. Здатність до поглиблення знань і розуміння предметної області та професійної діяльності.

ФК 11. Здатність до моделювання змісту навчання, формування в учнів ключових компетентностей та здійснення інтегрованого навчання.

ФК 13. Здатність до конструктивної та безпечної взаємодії з учасниками освітнього процесу.

ФК 14. Здатність забезпечувати функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища.

Предметних:

ПК 16. Здатність усвідомлювати та інтегрувати концептуальні природничо-географічні, суспільно-географічні, картографічні, психолого-педагогічні знання та навички.

ПК 17. Здатність розв'язувати задачі у професійній діяльності з методики профільного навчання географії та позакласної роботи, спрямовані на формування у здобувачів освіти ключових і предметних географічних компетентностей, фахового світогляду.

ПК 18. Здатність здійснювати самостійно та організувати дослідницьку діяльність здобувачів освіти з використанням сучасних методів і технологій, прикладних географічних досліджень природних і суспільних явищ та процесів, адаптованих під конкретні умови освітньої діяльності, узагальнювати отримані результати, презентувати їх.

ПК 19. Здатність до поглиблення знань і вдосконалення предметної області природничої, антропогенної, суспільної географії, картографії та геоінформаційних технологій, методики навчання географії, що включають новітні наукові здобутки у сфері професійної діяльності, є основою для оригінального мислення, проведення досліджень та критичного осмислення професійних проблем.

ПК 20. Здатність орієнтуватися у світовому й національному географічному освітньо-науковому просторі з метою розширення й актуалізації географічних і психолого-педагогічних знань, пояснювати їх письмовими, усними та візуальними засобами на різних просторових рівнях (світовому, регіональному, державному, локальному), працювати в глобальному, інформаційному середовищі за фахом.

ПК 21. Здатність до здобуття спеціалізованих умінь та навичок розв'язання проблем сучасної географічної науки, педагогіки, психології, методики навчання географії, які необхідні для проведення наукових дослідження, провадження інновацій наукової та педагогічної діяльності.

ПК 22. Здатність до організації та проведення позанавчальної роботи здобувачів освіти географічного, краєзнавчого, туристського або іншого фахового спрямування.

ПК 23. Здатність впроваджувати україноцентричний підхід в освітній діяльності з урахування особливостей національного та регіонального контексту.

2. Очікувані результати практики

За підсумками педагогічної практики студент/студентка має

Знати:

- особливості планування навчального процесу в сучасних закладах загальної освіти з використання модельних програм; нормативних документів і методичних рекомендацій, що регулюють навчальний процес у ЗЗСО (**ПРН 3**)
- концептуальні засади та основні теоретико-методологічні проблеми природничої, антропогенної, суспільної географії, картографії та геоінформаційних технологій, методики навчання географії та профільної географії на рівні новітніх наукових здобутків (**ПРН 15**)
- шляхи мотивації учнів до саморозвитку засобами географії (**ПРН 10**)
- способи використання міжпредметного підходу до організації навчання географії;
- стратегії оцінювання, включаючи неформальні та формальні, діагностичні, формувальні та підсумкові підходи до оцінювання навчання учнівства;
- основні принципи, закони та методики науково-педагогічних досліджень; апарат науково-педагогічного дослідження, етапи науково-методичного дослідження; (**ПРН 6**)

Уміти:

- застосовувати знання з психології, педагогіки, географії для розроблення навчальної програми з предмета, проєктування уроків географії та учнівських досліджень, виховних заходів (**ПРН 1**)
- підбирати актуальний навчальний матеріал з географії встановлювати правильне співвідношення між компонентами географічних знань (уявленнями, поняттями, закономірностями, причинно-наслідковими зв'язками, світоглядними ідеями, науковими фактами)
- підбирати і творчо застосовувати методи формування ключових і предметних географічних компетентностей у здобувачів у закладах освіти різного типу (**ПРН 16**)
- використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології для пошуку, обробки та обміну інформацією у професійній діяльності, презентації власних та спільних результатів, реалізації дистанційного та змішаного навчання; (**ПРН 2**)
- володіти основними прийомами роботи з електронним підручником, картою, глобусом, схематичною наочністю, навчальною літературою;

- класифікувати, упорядковувати і узагальнювати навчальний матеріал відповідно до умов навчального процесу, потреб формування ключових компетентностей та інтегрованого навчання; (ПРН 9)
- володіти методикою географічних досліджень, необхідних для організації практичних занять з географії та позашкільної роботи, організувати дослідницьку роботу здобувачів освіти профільної школи; (ПРН 18)
- використовувати різноманітні форми і методи перевірки знань; об'єктивно оцінювати діяльність учнів за критеріями, визначеними у концепції загальноосвітньої школи і коментувати оцінки;
- проводити позаурочні заходи з географії з урахуванням всіх компонентів навчально-виховного процесу;
- аналізувати проведені навчальні заняття під кутом зору методичних, загально-дидактичних, психологічних вимог; здійснювати самоаналіз, теоретично осмислювати досвід роботи колег;
- характеризувати психологічні особливості учнів, класного колективу;
- застосовувати поняттєво-концептуальний апарат географії, теоретичні й емпіричні досягнення психології, педагогіки та методики навчання для виявлення проблем навчання географії й організування дослідницької роботи (ПРН 17)
- формулювати наявні проблеми у сфері освітньої діяльності, демонструвати навички їх критичного аналізу, генерувати нові ідеї, аргументувати можливі шляхи їх вирішення та критично оцінювати їх спроможність у рамках науково-педагогічного дослідження (ПРН 4)
- виявляти, фіксувати, систематизувати, узагальнювати факти педагогічної діяльності з метою виконання науково-методичної роботи;
- забезпечувати конструктивну та безпечну взаємодію з учасниками освітнього процесу (ПРН 11)
- дотримуватись умов функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища; (ПРН 12)
- діяти автономно і в команді (ПРН 13)
- дотримуватись культури академічної доброчесності у власній діяльності та формувати її в учнів (ПРН 14)
- представляти і поширювати географічну інформацію, використовуючи різноманітні письмові, усні та візуальні засоби, картографічні методи, інформаційно-комунікаційні технології, популяризувати географію як засіб формування просторової культури громадян (ПРН 21).

3. Основні етапи педпрактики

Перший етап (перший тиждень) – ознайомлення із завданнями і базою практики. Підготування студентів до практики. Проведення настановної наради. У перший день практики на факультеті проходить настановна нарада у якій беруть участь групові керівники-методисти, викладачі факультету педагогіки та кафедри психології, студенти-

практиканти. На нараді керівник практики від факультету оголошує мету, завдання і детальну програму практики, повідомляє про обсяг і зміст роботи практикантів, їхні обов'язки під час практики. З методичними порадами щодо навчально-виховної та психолого-педагогічної діяльності студентів-практикантів виступають: викладач факультету педагогіки, викладач кафедри психології, керівник-методист від факультету. На настановній нараді факультетський керівник практики оголошує наказ ректора університету про розподіл практикантів у базові школи та керівників практики.

Наступного дня студенти з керівником від географічного факультету відправляються до базової школи в якій ознайомлюється із особливостями режиму роботи школи, з керівниками практики з боку школи (директором або завучем, вчителем географії і класним керівником). Опісля завершення першого тижня студент повинен подати індивідуальний графік роботи та графік проведення залікових уроків і позакласного заходу керівникові-методисту і викладачеві факультету педагогіки.

Другий етап (другий – сьомий тижні) – це період виконання студентами всіх видів діяльності, передбачених змістом і основними напрямками педпрактики, а саме:

- 1) Підготовка і проведення пробних і залікових уроків з географії (один із них – з використанням міжпредметних зв'язків);
- 2) Відвідування уроків колег з рецензією заняття за розробленою схемою;
- 3) Психологічне спостереження за закріпленим класом, збір інформації за визначеним алгоритмом для написання психологічної характеристики класу;
- 4) Збір емпіричного матеріалу для індивідуального дослідження;
- 5) Підготовка і проведення виховного заходу зі старшокласниками;
- 6) Ведення педагогічного щоденника.

Третій етап (восьмий тиждень) – узагальнення результатів практики на базі практики з керівниками ЗЗСО та керівниками від університету. Оформлення документації, написання тексту науково-педагогічного дослідження, підготовка презентації з обраної проблеми для виступу на підсумковій конференції (круглого столу).

Під час круглого столу студенти висвітлюють власні рефлексії з набутого досвіду практики і презентують результати науково-методичного дослідження.

За змістом практична діяльність студентства поділяється на два модулі (див. Табл.2).

3. Структура проходження педпрактики

Таблиця 2

Тижні	Тема, план	Форма діяльності	Література Інтернет-ресурси	Завдан, год (денна/заочн)	Термін виконання
Змістовий модуль 1. Проходження педпрактики: види діяльності					
	1.Настановна нарада. Оголошення Наказу, ознайомлення із завданнями практики, знайомство з керівниками.	Інструктаж	Навчально-педагогічна практика : програма і методичні рекомендації / укладач: М.М. Лаврук. – Львів :	Взяти участь у настановній нараді 3 год /3год	

1	Підготовка вихідної документації.		ЛНУ імені Івана Франка, 2023. – С. 2-22.	6 год/6 год	1 тиждень
	2. Ознайомлення з освітнім середовищем школи, профільною спеціалізацією, керівниками практики від ЗЗСО.	Інструктаж		3 год/3 год	
	3. Ознайомлення з особливостями викладання географії в школі, досягненнями учнів.	Інструктаж	Лаврук М.М. Загальна методика навчання географії: практична робота та індивідуальні дослідження студентів: навч.-метод. посібник. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2023 – 143 с.	4 год/ 4 год	
	3. Ознайомлення з методами укладання навчальної програми з географії на базі модульної програми; вибором підручників, технологічними засобами.	Інструктаж	Лаврук М. М. Методика науково-педагогічних досліджень : навчально-методичний посібник – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. – 148 с.	2 год/ 2 год	
	4. Ознайомлення з функціями класного керівника	Самостійна робота		22 год/ 22 год	
	5. Актуалізація теоретичних знань для проведення всіх видів практичної діяльності.	Самостійна робота	Рекомендована л-ра і джерела с.18	3 год/ 3 год	
	6.Складання індивідуального плану роботи	Самостійна робота		2 год / 2 год	
7. Ведення педагогічного щоденника (спостереження, враження, емоції, рефлексія.)	Самостійна робота		Разом за тиждень 45 год		
	1.Складання графіка проведення залікових уроків і виховного заходу. Подання графіка керівникам практики.	Самостійна робота	Навчально-педагогічна практика : програма і методичні рекомендації / укладач: М.М. Лаврук. – Львів : ЛНУ імені Івана	4 год/ 4 год	
		Консультація			

2	2. Підготовка, проведення та обговорення 2-3 пробних уроків	Самостійна робота	Франка, 2023. – С. 22-47	20 / 20 год	1 тиждень
	2. Підготовка до психолого-педагогічного дослідження класу (обговорення організаційно-методичних аспектів з керівниками практики)	Консультація	Рекомендована л-ра і джерела с.18	9 год/9 год	
		Самостійна робота	Лаврук М. М. Методика науково-педагогічних досліджень : навчально-методичний посібник – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. – 148 с.	10 год /10 год	
	3. Організаційно-методична підготовка до проведення емпіричної частини науково-педагогічного дослідження.	Самостійна робота Консультація		2 год/2 год	
4. Ведення педагогічного щоденника (спостереження, враження, емоції, рефлексія)	Самостійна робота		Разом за тиждень 45 год		
3	1. Підготовка, проведення та обговорення 2-3 пробних уроків	Індивідуальна педагогічна діяльність	Навчально-педагогічна практика : програма і методичні рекомендації / укладач: М.М. Лаврук. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2023. – С.22-47	20 год/ 20 год	1 тиждень
	2. Підготовка і проведення залікового уроку	Індивідуальна педагогічна діяльність		8 год/8 год	
	3. Проведення запланованого виду педагогічного дослідження	Самостійна робота		4 год/4 год	
	4. Підготовка до залікового виховного заходу	Індивідуальна педагогічна діяльність	Рекомендована л-ра і джерела с.18	2 год/2 год	
	5. Психолого-педагогічне спостереження за класом	Самостійна робота		2 год/2 год	
	6. Ведення педагогічного			2 год/2 год	

	щоденника (спостереження, враження, емоції, рефлексія).			Разом за тиждень 45 год	
4	<p>1. Підготовка і проведення та обговорення 2-3 пробних уроків</p> <p>2. Підготовка, проведення та обговорення залікового уроку.</p> <p>3. Проведення запланованого виду педагогічного дослідження</p> <p>4. Підготовка, проведення та обговорення пробного виховного заходу.</p> <p>5. Психолого-педагогічне спостереження за класом.</p> <p>6. Ведення педагогічного щоденника (спостереження, враження, емоції, рефлексія).</p>	<p>Індивідуальна педагогічна діяльність</p> <p>Індивідуальна педагогічна діяльність</p> <p>Індивідуальна педагогічна діяльність</p> <p>Індивідуальна педагогічна діяльність Самостійна робота</p> <p>Індивідуальна педагогічна діяльність</p> <p>Самостійна робота</p>	<p>Навчально-педагогічна практика : програма і методичні рекомендації / укладач: М.М. Лаврук. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2023. – С.22-51</p> <p>Лаврук М. М. Методика науково-педагогічних досліджень : навчально-методичний посібник – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. – 148 с.</p>	<p>20 год/20 год</p> <p>8 год/8 год</p> <p>4 год/4 год</p> <p>6 год/6 год</p> <p>3 год/ 3год</p> <p>2 год /2 год</p> <p>Разом за тиждень 45 год</p>	1 тиждень
5	<p>1. Підготовка, проведення та обговорення 2-3 пробних уроків.</p> <p>2. Підготовка, проведення та обговорення залікового уроку</p> <p>2. Відвідування і рецензування уроку колеги.</p> <p>4. Психолого-педагогічне спостереження за</p>	<p>Індивідуальна педагогічна діяльність</p> <p>Індивідуальна педагогічна діяльність</p> <p>Індивідуальна педагогічна діяльність</p> <p>Індивідуальна педагогічна діяльність</p>	<p>Навчально-педагогічна практика : програма і методичні рекомендації / укладач: М.М. Лаврук. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2023. – С.22-51</p>	<p>20 год/20 год</p> <p>8 год/8 год</p> <p>2 год/2 год</p> <p>8 год/8 год</p>	1 тиждень

	<p>класом. Написання характеристики</p> <p>5.Проведення запланованого виду педагогічного дослідження</p> <p>6.Ведення педагогічного щоденника (спостереження, враження, емоції, рефлексія)</p>	<p>Індивідуальна педагогічна діяльність</p> <p>Самостійна робота</p>	<p>Лаврук М. М. Методика науково-педагогічних досліджень : навчально-методичний посібник – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. – 148 с.</p>	<p>5 год /5 год</p> <p>2 год/2год</p> <p>Разом за тиждень 45 год</p>	
6	<p>1.Підготовка, проведення і обговорення 2-3 пробних уроків.</p> <p>2.Підготовка і проведення залікового уроку.</p> <p>3. Обговорення і корекція характеристики класу з його керівником.</p> <p>4. Проведення запланованого виду педагогічного дослідження.</p> <p>4.Ведення педагогічного щоденника (спостереження, враження, емоції, рефлексія)</p>	<p>Індивідуальна педагогічна діяльність</p> <p>Індивідуальна педагогічна діяльність</p> <p>Індивідуальна педагогічна діяльність</p> <p>Індивідуальна педагогічна діяльність</p> <p>Самостійна робота</p>	<p>Навчально-педагогічна практика : програма і методичні рекомендації / укладач: М.М. Лаврук. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2023. – С.22-51</p> <p>Лаврук М. М. Методика науково-педагогічних досліджень : навчально-методичний посібник – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. – 148 с.</p>	<p>20 год/20 год</p> <p>8 год/8 год</p> <p>4 год/4 год</p> <p>8 год/8 год</p> <p>2 год/ 2 год</p> <p>Разом за тиждень 42 год</p>	1 тиждень
7	<p>1.Підготовка і проведення 2-3 пробних уроків.</p> <p>2.Підготовка, проведення та обговорення залікового уроку</p> <p>3.Робота над попередніми висновками та апробація отриманих результатів методичного</p>	<p>Індивідуальна педагогічна діяльність</p> <p>Індивідуальна педагогічна діяльність</p> <p>Індивідуальна педагогічна діяльність</p>	<p>Навчально-педагогічна практика : програма і методичні рекомендації / укладач: М.М. Лаврук. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2023. – С.22-51</p> <p>Лаврук М. М. Методика науково-педагогічних</p>	<p>20 год/20 год</p> <p>8 год/8 год</p> <p>16 год/ 16 год</p>	1 тиждень

	дослідження (уточнюючі бесіди, перехресні інтерв'ю з учнями та вчителем географії та ін.) 4. Ведення педагогічного щоденника (спостереження, враження, емоції, рефлексія)	Самостійна робота	досліджень : навчально-методичний посібник – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. – 148 с.	4 год/4 год Разом за тиждень 48 год	
--	--	-------------------	--	--	--

Змістовий модуль 2. Захист навчально-педагогічної практики

8	1. Корекція, оформлення, передавання на перевірку керівникам практики: - -конструктора залікового уроку; -рецензії відвіданого заняття; -сценарію виховного заходу; -психологічної характеристики на клас;	Самостійна робота	Навчально-педагогічна практика : програма і методичні рекомендації / укладач: М.М. Лаврук. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2023. – С. 47-51	8 год/8 год	1 тиждень
	2. Написання тексту індивідуального науково-методичного дослідження.	Самостійна робота	Лаврук М. М. Методика науково-педагогічних досліджень : навчально-методичний посібник – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. – 148 с.	12 год/12 год	
	3. Дискусійне обговорення результатів практики з керівниками ЗЗСО	Дискусія		6 год /6 год	
	4. Робота з щоденником практики. Дидактично-методичний аналіз результатів педпрактики.	Самостійна робота	Рекомендована л-ра і джерела с.18	8 год/ 8 год	
	5. Підготовка виступу на звітну конференцію з практики.	Самостійна робота		8 год/ 8 год	
	6. Передача звітних документів керівникові практики від факультету.	Самостійна робота		1 год/1 год	

	7. Участь і виступ на звітній конференції з практики.	Виступ		2 год /2 год Разом за тиждень 45 год	
--	---	--------	--	---	--

6. Індивідуальні завдання

Під час педагогічної практики студенти виконують такі індивідуальні завдання:

1. Складають календарний план роботи.
2. Складають графік відвідування місця проходження практики.
3. Оформляють щоденник педагогічної практики.
4. Ведуть щоденник особистих записів.
5. Ознайомлюються з навчальним закладом, його історією, традиціями, структурою, керівниками.
6. Ознайомлюються з навчально-виховним процесом у навчальному закладі та плануванням роботи.
9. Вивчають особливості гурткової роботи в навчальному закладі.
10. Відвідують уроки вчителів різних предметів (не менше чотирьох уроків).
11. Відвідують усі залікові уроки та виховні заходи студентів-практикантів, які проходять практику у тому ж навчальному закладі, беруть участь в їхньому обговоренні.
12. Готують та проводять пробні і п'ять залікових уроків з географії.
13. Готують та проводять один заліковий виховний захід з учнями.
14. Комплексно досліджують психологічні особливості класу.
15. За отриманими даними пишуть психолого-педагогічну характеристику на колектив класу.
16. Емпірично досліджують науково-методичне завдання на вибрану тему.
17. На основі отриманих даних пишуть доповідь науково-методичного характеру.
18. Оформляють документи практики.
19. Готують презентацію з дидактично-методичний проблем, які винесені на звітну конференцію.

Індивідуальні завдання, виконані відповідно до теми науково-методичного дослідження, можуть бути використані для написання магістерської роботи (або її розділу).

7. Вимоги до звіту

Звіт за педпрактику має включати такі складові частини:

- Щоденник педпрактики з офіційною відміткою ЗЗСО про проходження практики;
- Заліковий лист практики з відмітками про виконані завдання практики та їх оцінку;
- Конструктор залікового уроку з географії (один);
- Конспект виховного заходу;
- Рецензію відвіданого уроку колеги;
- Психологічну характеристику на клас з додаванням емпіричних матеріалів;
- Науково-методичне дослідження обсягом не менше 10 стор. зі структурними частинами: 1) актуальність; 2) об'єкт, предмет; 3) мета і завдання; 4) гіпотеза; 5) теоретичні передумови і поняття; 6) методи збору інформації; 7) інтерпретація емпіричних результатів; 8) висновки; 9) список використаних джерел.

Зразки оформлення звітних матеріалів розміщені у Додатках.

8. Методи контролю і критерії оцінювання

Поточний контроль за виконанням програми практики та оцінювання результатів педагогічної діяльності відповідно до поданого магістрантом графіка проходження практики здійснюють безпосередні керівники практики: вчитель, закріплений за студентом-практикантом і керівники від географічного та педагогічного факультету. Форма звітності за практику – диференційований залік. Підсумкова оцінка за практику є сумою балів за кожний вид діяльності.

При оцінюванні всіх видів діяльності практиканта/практикантки та виставленні підсумкової оцінки необхідно керуватись загальними критеріями визначення якості його /її роботи:

- **ступінь виконання** студентами завдань практики;
- **якість педагогічних знань**, виявлених під час практики та їх відображення у звітній документації;
- **рівень сформування умінь та навичок** практичної роботи студентів як майбутніх фахівців

Оцінка виконання та захист практики проводиться за 100-бальною шкалою. Оцінка за видами діяльності розподіляється таким чином:

Таблиця 4.

№ за пор.	Види практичної діяльності	Оцінка (бали)
1.	Залікові уроки з географії (за кожен)	1-8 (40)
2.	Виховний захід	1-10
3.	Конструктор залікового уроку	1-5
4.	Конспект виховного заходу	1-5
5.	Рецензія відвіданого уроку	1-5
6.	Психолого-педагогічна характеристика на клас	1-10
7.	Науково-методичне дослідження	1-15
8.	Презентація результатів практики	1-10
	Разом	1-100

В оцінюванні залікового уроку беруть участь: вчитель географії, керівники від географічного та педагогічного факультету, які були присутні на уроці. Якщо студент/студентка проходять практику за індивідуальним скеруванням, то після кожного проведеного залікового уроку вчитель географії виставляє оцінку у Заліковому листі і засвідчує її підписом. Конструктор залікового уроку, який практикант / практикантка подає у якості звіту оцінює керівник від географічного факультету.

Оцінку за проведення виховного заходу і його сценарій оцінює керівник від педагогічного факультету. Цьому ж керівникові належить оцінити і рецензію на відвідане заняття.

Психолого-педагогічну характеристику на клас оцінює керівник від кафедри психології (у заочників такого керівника немає, тому оцінку виставляє керівник від географічного факультету).

На оцінку за Індивідуальне науково-методичне дослідження впливає відгук керівника від географічного факультету та думка загального керівника практики від факультету. Цю оцінку виставляють після круглого столу, на якому відбувається захист практики і представлення результатів дослідження.

Підсумкову оцінку у Заліковому листі виставляє безпосередній керівник практики від факультету.

Терміни подачі звітів за практику вказані у Наказі ректора на практику.

Критерії оцінювання

Таблиця 5

Оцінка за національною і шкалою ECTS	Загальні ознаки, показники, характеристики умінь і знань
<p>Відмінно (5) А 90–100 балів</p>	<p>Демонстрування на уроках і позакласних заходах глибоких і ґрунтовних знань програмного матеріалу з курсів шкільної географії; уміння самостійно визначати і формулювати мету навчального заняття, передбачати формування в учнів конкретних понять, умінь і навичок; уміння відбирати необхідний зміст навчального матеріалу, визначати послідовність його вивчення (відбір суттєвих основоположних наукових понять, цікавих, переконливих, яскравих прикладів; використання додаткової інформації – найновіших положень, ідей, фактів, застосування міждисциплінарного підходу до навчання; уміння визначати й застосовувати найбільш раціональні для конкретного уроку активні й інтерактивні методи, прийоми навчання, види, форми пізнавальної діяльності учнів, що сприяють досягненню поставленої мети; уміння самостійно реалізувати план ведення заняття, дотримуючись принципів навчання; уміння використовувати ІКТ для організування процесу навчання у т.ч. змішаного його режиму; уміння враховувати психологічні особливості й стан учнів на уроці, вибирати доцільні педагогічні дії, залучати кожного до навчально-пізнавальної діяльності; уміння налагоджувати контакт з учнями у процесі навчання, виявляти повагу до них, створювати ділову і доброзичливу атмосферу на уроці чи під час позакласного заходу; уміння об'єктивно оцінювати знання, уміння, навички учнів, аналізувати досягнуті успіхи; уміння науково аналізувати навчальне заняття; уміння організовувати позакласне життя учнів, враховуючи їхні потреби, інтереси; уміння забезпечувати національну своєрідність виховання, спиратися у виховній роботі на національні традиції українського народу, його культуру, національно-етичну обрядовість, звичаї; уміння самостійно готувати і складати сценарій позакласного (виховного) заходу; уміння залучати учнів до підготування і проведення позакласного заходу; уміння самостійно проводити захід, враховуючи вікові психологічні</p>

	особливості учнів, викликати у них позитивний емоційний відгук, особистісне ставлення до ідей (змісту) виховного заходу, різних видів діяльності, застосованих під час його проведення; уміння аналізувати проведений позакласний захід; уміння застосовувати емпіричні методи науково-методичного дослідження, інтерпретувати отримані результати; уміння самоаналізувати отриманий педагогічний досвід і презентувати його; сумлінне виконання вимог і завдань педпрактики.
Дуже добре (4) В 81–89 балів	Критерії ті ж самі, що і для «відмінно», але допустимі декілька незначних методичних огріхів.
Добре (4) С 71–80 балів	Осміслене знання програмного навчального матеріалу, його основоположних наукових фактів, понять, ідей; уміння самостійно визначати мету заняття, уміння підбирати необхідний навчальний матеріал відповідно до програми, складати план-конспект за допомогою вчителя-предметника і керівника-методиста; уміння під керівництвом учителя-предметника, керівника-методиста визначати та застосовувати найбільш раціональні для конкретного заняття методи, прийоми навчання, види навчально-пізнавальної діяльності учнів, які сприяють досягненню поставленої мети; уміння викликати інтерес в учнів до деяких тем навчального предмета; уміння за допомогою класного керівника організувати позакласний захід, урахувавши інтереси, потреби учнів; уміння складати сценарій позакласного заходу, організувати деяких учнів до його проведення, користуючись практичною допомогою класного керівника; намагання застосовувати в окремих ситуаціях нестереотипні методи і прийоми, засоби організування навчальної діяльності учнів, виховного впливу на них під безпосереднім керівництвом учителів; готовність до подолання недоліків у практичній роботі; сумлінне ставлення до педпрактики. У роботі практиканта виявлено методичні огріхи: в умінні формулювати мету навчального заняття, позакласного заходу; під час реалізації накресленого плану проведення заняття, виховного заходу; в умінні застосовувати активні методи навчання, різні види, форми пізнавальної діяльності учнів; в умінні враховувати особливості учнів у процесі навчання, налагоджувати з ними контакт; в оцінюванні знань, умінь, навичок школярів, мотивуванні виставленої оцінки; уміння організувати і зібрати емпіричний матеріал для науково-методичного дослідження.
Задовільно (3) D 61–70 балів	Задовільно володіє навчальним матеріалом; не вміє самостійно визначати і формулювати мету навчального заняття, однак після з'ясування головних завдань за допомогою керівників практики реалізує їх задовільно; відчуває значні труднощі у плануванні уроку, написанні конспекту, виборі необхідного навчального матеріалу, визначенні раціональних, для конкретної навчальної ситуації, методів і прийомів навчання, але головно реалізує накреслений за допомогою вчителя, методиста план заняття; в організуванні навчального процесу керується лише власними бажаннями без урахування особливостей, інтересів учнів; відчуває труднощі в налагодженні контакту з усіма учнями класу, працює з окремими школярами, не залучає клас до спільної навчальної роботи; захід проводить формально за планом класного керівника, не створює необхідних умов, які забезпечують його результативність; застосовує стереотипні методи, прийоми, засоби організування навчально-виховного процесу; емпіричний

	матеріал є, але його недостатньо для переконливих висновків; не виявляє старанності та сумлінності під час проходження педпрактики.
Достатньо (3) Е 51–60 балів	Володіє достатнім рівнем географічних знань, але допускає фахові помилки, у підборі навчального матеріалу для уроків користується тільки підручником; не усвідомлює мети навчального заняття; не вміє мотивувати вивчення теми; відчуває значні труднощі у плануванні уроку, написанні конспекту, виборі необхідного навчального матеріалу, визначенні раціональних, для конкретної навчальної ситуації, методів і прийомів навчання; не встигає реалізувати всі структурні елементи уроку за 45 хв, або ж проводить урок за значно коротший від норми проміжок часу; відчуває труднощі в налагодженні контакту з усіма учнями класу, не залучає клас до спільної навчальної роботи; захід проводить формально за планом класного керівника; застосовує стереотипні методи, прийоми, засоби організування навчально-виховного процесу; не виявляє старанності та сумлінності під час проходження педпрактики; емпірична частина науково-методичного дослідження недостатня.
Незадовільно, з можливістю повторного проходження практики FX 25–50	Нехтує педагогічною практикою; порушує виконавську дисципліну; не виконує усі завдання і вимоги педагогічної практики; конфліктує з учнями, колегами, вчителями.

9. Рекомендовані прикладні і теоретичні джерела та Інтернет-ресурси

Основна література

1. Модельна навчальна програма «Географія. 6-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (С.П. Запотоцький, Г.І. Карпюк, Р.В. Гладковський Р.В., та ін. URL: <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/pryrodnycha-osvitnia-haluz/>)
2. Модельна навчальна програма «Географія. 6-9 класи» для закладів загальної середньої освіти /С.Г. Кобернік, Р.Р. Коваленко, Т.Г. Гільберг, Л.М. Даценко. URL: <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/pryrodnycha-osvitnia-haluz/>)
3. Варакута О. М. Методика навчання географії (курс лекцій): навч. посібник. – Тернопіль: Тайп, 2017. – 170 с.
4. Загальна методика навчання географії: підручник [з грифом МОН України] / О.М. Топузов, В.М. Самойленко, Л.П. Вішнікіна. – Київ : ДНВП «Картографія, 2012. – 512 с.
5. Лаврук М.М. Загальна методика навчання географії: практична робота та індивідуальні дослідження студентів: навч.-метод. посібник . – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2023 – 143 с.
6. Навчання географії : Понятійно-термінологічний словник [з грифом МОН України] / В.М. Самойленко, Я.Б. Олійник, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – Київ. : Ніка-Центр, 2014. – 352 с.
7. Самойленко В.М., Топузов О.М., Вішнікіна Л.П., Діброва І.О. Дидактика географії : монографія (електронна версія) / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – Київ: Ніка-Центр, 2013. – 570 с.

Додаткова

1. Аналіз уроку / упоряд. Н. Мурашко. – Київ: Шк. Світ, 2008. – 128 с.
2. Врублевська М.О. Секрети успішного уроку географії. – Х.: Вид. група «Основа», 2005. – 144 с.
3. Гін А.О. Прийоми педагогічної техніки: Свобода вибору. Діяльність. Зворотний зв'язок. Ідеальність: посібник для вчителя 13-е видання. – Харків : Вид. група «Основа», 2015. – 112 с.
4. Даценко О. В. Інноваційні підходи до організації науково-методичної роботи з учителями географії. URL: <http://studcon.org/innovaciyni-pidhody-do-organizaciyi-naukovo-metodychnoyi-roboty-zuchytelyamy-geografiyi>.
5. Дмитренко К.А., Коновалова М. В., Семиволос О. П., Бекетова С. В. Звичайні форми роботи – новий підхід: розвиваємо ключові компетентності : метод. посіб. – Харків : Вид. група «Основа», 2018. – 119 с.
6. Кейс-урок «Світовий океан – океан таємниць». URL: <http://case.edufuture.biz/m-ua-keys-ocean.html>
7. Компетентнісний підхід як інноваційний напрям у навчанні географії. URL: <http://nikolyk-l-p.korostushiv.com/?p=12362>. 6.
8. Мальчикова Д.С., Мезенцев К.В. Публічний імідж географії в контексті трансформації стандартів базової середньої освіти: досвід України і світу // Український географічний журнал, 2022 (1). URL: <https://doi.org/10.15407/ugz2022.01.053>
9. Науменко С.О. Технології оцінювання географічної компетентності учнів основної та старшої школи (результати анкетування вчителів) // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології – 2013 – № 5 (31), С. 153 – 162.
10. Свір Н. В. Науково-педагогічний проєкт «Інтелект України»: особливості викладання географії у 9 класі. / Проблеми безперервної географічної освіти і картографії. 2021. №32, с. 64–71.

Інтернет-ресурси

1. *Всеосвіта*. URL: <https://vseosvita.ua/> – Національна освітня платформа, яка містить необхідні інструменти для організації дистанційного навчання, безкоштовну онлайн-бібліотеку методичних матеріалів, розробки для розвитку й навчання здобувачів освіти.
2. *Інститут модернізації змісту освіти*. URL: <https://imzo.gov.ua/pidruchniki/pereliki/> – документи МОН, навчальні програми, підручники, навчально-методичні посібники, рекомендовані МОН.
3. *Географія. Методичний портал*. URL: <http://metodportal.net/taxonomy/term/31?destination=taxonomy%2Fterm%2F31%3Fpage%3D261> – статті, розробки уроків з географії
4. *Географічні задачі ,тести*. URL: <https://geografi MOZIL2.jimdofree.com/%D0%B3%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0/%D0%B3%D0%B5%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%96-%D0%B7%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D1%87%D1%96/>)
5. *Збірники-конспекти уроків з географії* . URL: <https://urok.net/lesson/zbirnyky-konspektiv-urokiv/geohrafiia>

6. «На Урок» Вебінари, розробки з географії для вчителів. URL: <https://naurok.com.ua/post/internet-na-korist-onlayn-resursi-dlya-vivchennya-geografi>)
7. Шкільне життя. Нормативно-правове забезпечення. Географія. Усі уроки. URL: <https://www.schoollife.org.ua/?p=66738&fbclid=IwAR0nIiXSI0XzoA3J5QZRHEOCbEGvXF19xJYx4X9IZB7eYqAJ-qAw47Dti-U>
8. Шкільні підручники онлайн. URL: https://pidruchnyk.com.ua/?fbclid=IwAR3gPZ6i8-pnoU-BK9_iKtXuKcAgSvY-fgvDqeQcmMknLhFOVUa-V63TwxM
9. Канал віртуальних подорожей. Подорожі онлайн з використанням ресурсу Google Планета Земля. URL: <https://www.youtube.com/c/%D0%9A%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B2%D1%96%D1%80%D1%82%D1%83%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D1%85%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%B9>
10. Уміти. URL: <https://umity.in.ua/>. База ресурсів URL: <https://umity.in.ua/resources/> – це своєрідний бібліографічний покажчик з матеріалами до уроків, який полегшує щоденну роботу педагога – підготовку до занять. Тут містяться добірки ресурсів (відео, дидактичні матеріали, інструменти тощо) з різних джерел за класами, предметами й темами згідно чинних програм.
11. Geograf. URL: <http://www.geograf.com.ua/> – на сторінках сайту висвітлюються основні поняття суспільної та фізичної географії України та світу, географії населення, природних ресурсів, подані результати наукових здобутків вітчизняних та світових учених.
12. EduFuture 7W. URL: <https://edufuture.biz/ua/> Освітня платформа, яка представляє готові і розробляє на замовлення кейс-уроки (зокрема з географії).
13. Сім чудес України. Відеофільми. URL: <https://7chudes.in.ua/video/>). Відеофільми можна показувати учням на уроках в межах програми 8 та 9 класів, розширюючи їхні уявлення про визначні місця України.
14. Ukraïner. Медіа проєкт. URL: <https://ukraïner.net/expedition/>. Географічні відкриття та відео з різних регіонів України (цікава етнографічна, географічна, антропологічна інформація). Застосування відеоматеріалів мотивує до самостійного пізнання рідної країни, поглиблює українознавчі та краєзнавчі знання.
15. Загадки, феномени та дива України. Ютуб-канал доктора географічних наук, професора КНУ ім. Шевченка Петра Олексійовича Масляка. URL: <https://www.youtube.com/channel/UC2s-Imn7AJsZt2LaHyAStlg>
16. Блог вчительки географії Савіцької Надії. URL: <https://geolifescool.blogspot.com/> – сервіси для уроку географії.

Онлайн сервіси для уроків географії

1. Google Classroom. URL: <https://edu.google.com/workspace-for-education/classroom/>) – це зручна і повністю забезпечена всім необхідним платформа, в якій є всі інструменти для створення, зберігання та обміну інформацією. Зберігання всієї необхідної інформації відбувається в Google Drive, створення документів - в Google Docs, створення презентацій можливо за допомогою Sheets and Slides, планування розкладу за допомогою Google

Calendar. Тут є цілком всі інструменти, які необхідні в плануванні і створенні якісного віддаленого навчання.

2. *Learning Apps*. URL: <https://learningapps.org/> – онлайн-сервіс, що дозволяє створювати інтерактивні вправи. Їх можна використовувати у роботі з інтерактивною дошкою або як індивідуальні вправи для учнів. На платформі можна скласти пазли, відповідати на тестові завдання. Як ігрові форми роботи у навчанні географії можна застосовувати **онлайн-сервіс Kahoot!**. Популярний сервіс для проведення вікторин, контрольних робіт, поточного опитування з будь-якої теми, створення різноманітних тестів та навчальних ігор.

3. *Mozaiik Education* Мозаїк. Інноваційні цифрові освітні рішення. URL: <https://www.mozaweb.com/>), URL: <https://ua.mozaweb.com/en/index.php> – сучасний освітній платний ресурс, що забезпечує інтерактивний супровід дистанційного навчання географії. При розробці уроків можна скористатися його основною складовою – *mozabook*, який урізноманітнить освітній процес за допомогою тематичних ілюстраційних анімаційних та творчих презентаційних можливостей. Інтерактивний зміст: 3D-анімації, освітні відео й вбудовані додатки підтримують зацікавленість учнів, сприяють розвитку навичок і допомагають у легкому засвоєнні навчального матеріалу з географії особливо під час дистанційного навчання.

4. *Canva for Education*. URL: <https://www.canva.com/education/> – високоякісні освітні шаблони, які дозволяють планувати уроки, створювати презентації, інфографіку, плакати, відео тощо.

5. *Seterra Online*. URL: <https://www.geoguessr.com/seterra/uk/vgp/3073> – одна з найбільш захопливих та популярних географічних вікторин у світі, призначена для вивчення номенклатури в ігровій формі (понад 200 завдань).

Онлайн сервіси для уроків географії та самостійних досліджень здобувачів освіти

1. *ArcGIS Online*. URL: <http://www.arcgis.com> – надає можливість учням створювати власні карти, інтегрувати та досліджувати шари різноманітних даних, визначати закономірності та шукати зв'язки.

2. *Google Maps* (Карти Google). URL: <https://maps.google.com> – картографічний веб-сервіс від компанії Google, а також набір застосунків, побудованих на основі цього сервісу й інших технологій Google. Можна використати для розрахунків відстані між точками на карті та порівняти власні результати з обчисленнями Google Maps; відстежити рівень розвитку транспортної інфраструктури (за допомогою якого транспортного засобу можна дістатися з пункту А у пункт Б, з'ясувати, котра година у тому чи іншому часовому поясі).

3. *Google Earth* (Google Планета Земля). URL: <https://earth.google.com/web/> – віртуальний глобус. За допомогою цього інструмента учні можуть знаходити необхідні географічні об'єкти та інформацію про них, відстань між географічними об'єктами, встановлювати градусну сітку та визначати географічні координати, визначати висоту територій над рівнем моря тощо. Програма має можливість показувати 3Dмоделі будівель, пам'ятників у деяких містах у високій якості.

4. *Google Earth Education*. URL: <https://www.google.com/earth/education/> – віртуальний глобус для освітніх цілей. Надає вчителям і учням можливість створювати низку географічних заходів, які можна проводити в класі чи вдома.

5. *Mapillary*. URL: <https://www.mapillary.com/> – сервіс Google Earth, на якому можна розглянути точкові та панорамні фотографії з певного місця світу (22 млн гекодованих

світлин). Функціонал сайту передбачає можливість додавати власні світлини з прив'язкою до місцевості. Можливостями сайту передбачено відображення інформації пошарово (супутникові знімки, детальні карти тощо). Цю функцію можна використати на уроках у 6 та 8 класах при вивченні топографічних карт, пропонуючи учням зробити порівняльний аналіз реальних світлин та відповідної місцевості на топокарті. У межах проектної роботи можна пропонувати школярам геокодувати власну добірку світлин і в такий спосіб долучитися до глобального всесвітнього проекту! З використанням цього ресурсу можна підготувати квест у рідному місті чи запропонувати віртуальну гру, надавши добірку геокодованих світлин, за деталями яких вони мають визначити місцевість тощо.

6. *Timelapse in Google Earth*. URL:

<https://earth.google.com/web/data=CiQSIhIgNTQ0MGEhNzMxYzI1MTFIYTk0NDM4Yml2ODk0NDUyOTc>) – таймлапс в сервісі Google Earth, який дає можливість простежити зміни на поверхні Землі з 1984 по 2020 рр. Можна використати для демонстрування динаміки розселення, зміни культурних ландшафтів, екологічних проблем планети.

7. *Dynamic World*. URL: <https://dynamicworld.app> – інструмент Google, що надає глобальні дані про ґрунтовий покрив Землі в реальному часі. Класифікує тип покриву Землі на кожні 93 м², зазначаючи 9 категорій поверхні: вода, затоплена рослинність, забудова, дерева, посіви, гола земля, трава, сніг. Можна використовувати як інформаційний ресурс у дослідницькій учнівській роботі від локального до глобального рівня.

8. *Windy*. URL: <https://www.windyty.com>. Інтерактивна візуалізація потоків вітру, температури, тиску, опадів і морських течій в режимі реального часу по всій земній кулі. За допомогою сервісу можна вчити учнів складати власний прогноз погоди.

9. *International Data Base (IDB)*. URL:

<https://www.census.gov/programs-surveys/international-programs/about/idb.html>) – включає демографічні показники понад 200 країн і регіонів світу з населенням 5000 і більше. Дані в IDB включають загальну кількість населення, населення за віком і статтю, а також демографічні характеристики, такі як народжуваність, смертність і міграція. Чисельність населення (за віком і статтю за один рік) і компоненти змін (народжуваність, смертність і міграція) доступні з початкового або базового року до 2100 року на 1 липня кожного календарного року. Цей рівень деталізації забезпечує важливу основу для відстеження демографічних наслідків великих подій, які впливають на населення в усьому світі, включаючи катастрофи та пандемії.

10. *Games On World* (географічні ігри, розроблені для початкових і середніх шкіл, а також корисні в університеті). URL: <https://world-geography-games.com/world.html>

Мобільні додатки

1. *World Map Quiz*. URL:

<https://play.google.com/store/apps/details?id=com.qbis.guessthecountry&hl=uk&gl=US> – мобільний додаток для опанування географічної номенклатури. На уроці можна застосувати для онлайн-змагання.

2. *Redigo*: мобільний додаток, путівник з комплексною інформацією про країни та міста, картографічною та іконографічною візуалізацією, розмовником. Під час вивчення окремих країн у межах курсу «Соціально-економічна географія світу» дає можливість учням зробити доповідь, здійснивши віртуальну подорож до певного міста у будь-якій точці земної кулі, розробити власний маршрут.

3. *CleverBooks Geography*. URL:

<https://play.google.com/store/apps/details?id=eu.cleverbooks.cbgeography&hl=uk&gl=US>

Додаток дозволяє учням досліджувати готовий до використання вміст у доповненій реальності. Він містить 3D-моделі країн та інформацію про географічні особливості, політичні структури, тварини, рослини та об'єкти спадщини тощо.

10. Обов'язки учасників практики

Основними обов'язками студентів-практикантів є:

1. Розпочати і завершити практику у зазначений термін.
2. Регулярно відвідувати базу практики для виконання визначених програмою практики завдань.
3. Якісно виконувати всю роботу, передбачену програмою практики. Невиконання хоча б одного пункту програми є підставою для неатестації студента-практиканта.
4. Дотримуватися правил внутрішнього розпорядку навчального закладу.
5. Виконувати розпорядження адміністрації навчального закладу та керівників практики.
6. Дотримуватися норм поведінки.
7. Вчасно оформити документацію.
8. Захистити звіт з практики на підсумковій конференції.

На базу практики студенти з'являються зі скеруванням, яке їм видає загальний керівник практики від факультету.

Безпосереднє керівництво практикою студентів здійснюють на кількох рівнях: факультетському (загальний керівник практики від факультету, керівники-методисти від кафедр), від факультету педагогіки університету, кафедри психології університету, від бази практики (директор або завуч школи, вчитель-предметник, класний керівник). Кожен з керівників виконує конкретні функції, які спрямовані на створення належних умов для формування педагогічного досвіду практиканта та його об'єктивного оцінювання.

Загальний керівник практики від факультету:

- складає програму педпрактики, визначає базу її проведення, відповідає за методичне забезпечення практики;
- формує групи і розподіляє студентів за базами практик, узгоджує з керівництвом факультету, кафедрами педагогіки і психології кандидатури керівників практики;
- стежить, щоб студенти-практиканти пройшли своєчасно медичний огляд і ознайомилися з правилами безпеки праці;
- готує проєкт наказу, завізовує його у відповідних інстанціях і здає у навчальну частину;
- визначає дату і час проведення інструктажу, забезпечує участь у настановній нараді студентів і керівників практики від факультету, кафедр педагогіки і психології;
- контролює за своєчасним початком практики, ходом її проведення, вибірково перевіряє її проведення в окремих закладах освіти;
- погоджує графік і форми захисту педпрактики у школах;
- проводить підсумкову нараду з керівниками практики;
- готує загальнофакультетський звіт про проходження практики з відповідними висновками і рекомендаціями та подає вченій раді факультету.

Груповий керівник-методист:

- бере участь у настановній нараді, налагоджує контакт з групою;
- ознайомлюється з наказом ректора про педпрактику;
- заводить студентів у заклад освіти, де вони проходили практику, попередньо узгодивши день і годину приходу групи студентів;
- розподіляє разом з керівництвом закладу студентів за вчителями-предметниками і класами;
- контролює роботу студентів у період пасивної практики, надає допомогу в складанні індивідуальних планів, графіків проведення залікових уроків;
- проводить консультації з питань змісту педагогічної практики, надає практичну допомогу студентам у підготуванні залікових уроків, перевіряє готовність студентів до їхнього проведення;
- систематично організовує зворотний зв'язок зі студентами щодо проходження й ставлення до педагогічної практики;
- відвідує залікові уроки студентів, проводить їхнє обговорення, виставляє оцінку в заліковий лист;
- співпрацює з учителем-предметником, іншими керівниками практики, налагоджує взаємодію з ними;
- разом з іншими керівниками практики організовує захист практики у закладі освіти, узгоджує підсумкову оцінку;
- виставляє оцінки за практику у відомість;
- заповнює разом з адміністрацією школи і здає загальному керівникові практики відомість на оплату праці вчителям.

Викладач факультету педагогіки:

- бере участь у настановному інструктажі студентів на факультеті (перед початком практики) і в підсумковій конференції на базі практики (після завершення практики);
- у разі неявки студентів на практику, порушення ними трудової дисципліни, нехтування своїми обов'язками, а також виникнення конфліктних ситуацій або невідповідності баз проходження педпрактики вимогам повідомляє про це письмово (рапортом) кафедру педагогіки і деканат відповідного факультету;
- спільно з груповим керівником-методистом від факультету, учителем, класним керівником планує навчально-виховну роботу студентів-практикантів, надає методичну допомогу у підготуванні і проведенні занять за фахом, організуванні педагогічної взаємодії з учнями, їхньої позакласної діяльності, розвитку позитивних міжособистісних взаємин у колективі тощо;
- надає студентам компетентні рекомендації щодо організування позакласної діяльності учнів, формування їхнього інтересу до виховних заходів;
- відвідує уроки студентів-практикантів, бере участь у їхньому обговоренні, оцінює заняття і виставляє відповідний бал у заліковий лист проходження практики;
- надає практикантам допомогу у виборі ними позакласного виховного заходу, розробленні плану-конспекту (чи сценарію), завізовує його разом з класним керівником (до початку проведення);
- присутній на заліковому виховному заході, бере участь в його обговоренні, виставляє диференційовану оцінку у заліковий лист за проведення та оформлення заходу;

- присутній на захисті практики;
- веде робочий щоденник, де обліковує проведену роботу зі студентами;
- на засіданнях кафедри доповідає про стан проходження, а також про підсумки практики.

Викладач кафедри психології:

- бере участь у настановній нараді щодо організаційних питань і завдань практики;
- надає консультації щодо складання плану бесіди з учнем (навчальною групою) та її проведення задля написання психолого-педагогічної характеристики учня (класу);
- проводить індивідуальні та групові консультації щодо організування та оформлення психологічного спостереження за учнем;
- надає поради щодо методів і методик психологічного дослідження учня, навчальної групи; взаємин у класному колективі;
- перевіряє та оцінює психолого-педагогічну характеристику, яку студент-практикант повинен подати на кафедру психології у визначений термін;
- бере участь у підсумковій конференції з питань удосконалення проходження педагогічної практики студент

РОЗДІЛ II. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ І ПРОВЕДЕННЯ ВИДІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Навчально-методична робота. Проведення пробних і залікових уроків.

Навчально-методична робота студентів-практикантів включає такі види діяльності:

- вивчення навчального процесу на основі відвідування уроків вчителів високої кваліфікації задля ознайомлення з вимогами до учнів, різноманітними методами організування пізнавальної діяльності та виховання школярів на уроках, виявлення міжпредметних зв'язків і можливостей їхнього використання на уроках з географії; ознайомлення з особливостями змішаного режиму навчання, із методами застосування ІКТ у навчальному процесі.
- відвідування всіх уроків і позаурочних заходів з предмета, здійснення методичного аналізу;
- підготування та складання розгорнутих конструкторів уроків усіх типів з застосуванням різних методів активізації розумової діяльності учнів;
- проведення щотижня 2-3 пробних і п'ять залікових уроків географії в старших класах, один з яких обов'язково із застосуванням міжпредметних зв'язків;
- самоаналіз уроку після його завершення та участь в обговоренні уроку з керівниками практики;
- створення інтерактивних наочних засобів із застосуванням Інтернет-ресурсів;
- регулярне відвідування уроків, які проводять колеги-одногрупники; участь в їхньому обговоренні;
- оформлення звіту та необхідної документації;
- методичне осмислення набутого досвіду і ведення щоденника педагогічної практики.

Найскладнішим і найвідповідальнішим видом діяльності під час педпрактики є підготування і проведення уроку. Алгоритм підготування до уроку, який включає його моделювання, проектування і конструювання, відпрацьований студентами в рамках першої педагогічної практики. Тепер необхідно ще раз переглянути свій конструктор уроку й актуалізувати власний досвід. Цьому допоможуть відвідини уроків вчителів і проведення пробних уроків чи їх фрагментів. Головне, що необхідно усвідомити практикантові – до уроку необхідно ретельно готуватись, обдумуючи деталі, проводячи репетицію, щоб не порушити часові рамки уроку.

Використання комп'ютерів у навчальному процесі привело до виникнення значної кількості нових форм роботи, які були неможливі за умови використання традиційних методик. Змішане навчання дозволяє використовувати накопичений позитивний досвід класичного навчання, доповнюючи його сучасними технологічними інноваціями. Адже використання ІКТ у змішаному навчанні відкриває широкі можливості для здійснення самостійної роботи учнів під керівництвом вчителя, сприяє розвитку самостійної творчої діяльності, стимулює одержання додаткових знань та їх закріплення.

Змішане навчання поєднує в собі ефективність та оперативність електронних форм навчання із соціальними системами загального навчання. У змішаній формі навчання також відбувається комбінація двох зовсім різних форм навчання, які, поєднуючись, утворюють одне ціле.

Таким чином, виходячи з потреб сьогодення, змішана форма навчання є оптимальним варіантом організації навчального процесу у навчальних закладах і дає значні можливості для проведення активного і навіть феєричного уроку. Проте не варто перетворювати урок на анімаційний захід (що безумовно сподобається школярству, але не матиме дидактичного ефекту), пам'ятаючи, що основне завдання кожного уроку незалежно від його типу – навчити учнів мислити, критично мислити. *Тому найперша методична порада практикантові – покласти на робочий стіл*

модифіковану таблицю Блума (див. Додаток) і залежно від дидактичної мети уроку (і його типу) зосередитись на обдумуванні завдань і запитань, спрямованих на формування відповідного виду мислення, на способи висловлення власної чи колективної думки, а тоді спроектувати урок і підібрати такі методи навчання (незалежно від їх технологічної форми), щоб активізувати всі «поверхи» мислення.

Конструктивний підхід до навчання, система електронного навчання Moodle, широке застосування ІКТ, досвід вчителя базової школи створюють підґрунтя для гнучкої структури класичного комбінованого уроку. Такі його традиційні елементи як *перевірка й оцінювання знань, виклад нового матеріалу, первинне закріплення (практична робота), узагальнення і систематизація* зараз набувають інноваційного сенсу і супроводжуються формуванням окрім предметних ще й цифрових компетентностей.

Розглянемо деякі рекомендації щодо проведення різних етапів комбінованого уроку з географії у старшій школі із застосуванням сучасних технологій у *змішаному режимі навчання*.

З основними властивостями цього режиму навчання студенти ознайомились під час вивчення дисциплін «Сучасні освітні технології».

Доцільно пригадати *основні особливості змішаного навчання*:

- матеріали подаються в електронному вигляді;
- існує можливість здавати роботу в електронному вигляді;
- відбувається регулярне оцінювання з коментарями;
- надається можливість групової роботи;
- існують засоби електронного відслідковування успішності;
- очне навчання базується на принципах інтерактивності.

Змішане навчання географії має переваги, оскільки по-перше географія характеризується об'ємним програмним матеріалом, який робить навчальні заняття надто «насиченими», причому значна його частина є достатньо легкою для самостійного опрацювання дистанційним шляхом; по-друге: предмет тяжіє до наочності (картосхеми, карти, малюнки, ілюстрації, таблиці, статистичний та графічний матеріал, колекції, макети, прилади, відеофільми, презентації тощо, які зазвичай відсутні в географічному кабінеті) і без комп'ютерних технологій тут на сьогоднішній день просто не можливо обійтися. Все це дає підстави практикантові використати технологічну активність сучасних учнів, проєктуючи активні форми пізнання географічного простору Землі.

Змішане навчання складається із трьох етапів:

- дистанційне вивчення теоретичного матеріалу;
- освоєння практичних аспектів у формі аудиторних занять;
- здача іспиту або виконання фінальної роботи.

Для дистанційного *викладу теоретичного матеріалу* найдоцільніше використати інтерактивні презентації із застосуванням сервісів Canva, (<https://www.canva.com/>), Genialy (<https://genial.ly/>) у розробленні яких студенти-практиканти мають найбільше досвіду і які дають можливість працювати з учнівством як у змішаному так і в дистанційному режимах, підтримувати їх увагу й залучати до активного формування нових понять, причинно-наслідкових зв'язків, візуалізувати найскладніші геопросторові явища і процеси.

Рекомендуємо переглянути он-лайн інтерактивні презентації студентів-практикантів: (<https://view.genial.ly/63879d0045a7f40019e69d6b/presentation-vulkanizm6-klas>) «Вулканізм» 6 кл., автор – Уляновська Богданна; «Кліматотвірні чинники» 7 кл., автор – Куриляк Соломія <https://view.genial.ly/6387931204a94900110bc1b1/presentation-klimat-ta-osnovni-klimatotvirni-chinniki>, «Літосферні плити» 7 кл., автор – Гоняк Христина <https://view.genial.ly/6374be638f8d7c00196d042f/presentation-blackboard-presentation>, "Зміна кількості населення у світі та України"

Актуальними будуть на цьому етапі й інші форми інфографіки, зокрема ментальні карти (Mind map), якщо необхідно показати структуру об'єкта чи явища, «Фішбоун»-- якщо стоїть завдання показати причини проблем та способи їх вирішення.

Якщо у школі практикують технологію «перевернутого класу», то можна дати старшокласникам завдання штибу “Прочитати параграф і знайти додаткову інформацію в інтернеті”. Тоді учні придуть готовими до уроку – треба тільки відпрацювати практичну частину, продумати питання для дискусії.

У курсі «Географія: регіони та країни» (10 клас) доцільно дати випереджальне завдання переглянути відео з Каналу віртуальних подорожей і скласти конспект-схему (від руки) основних властивостей держави, яку будуть вивчати.

Численні ілюстраційні, анімаційні і творчі презентаційні можливості для формування геопросторових уявлень і понять та системний виклад нових знань надає інтерактивне освітнє програмне забезпечення для вчителів mozaBook (<https://ua.mozaweb.com/uk/mozabook>). Використання цієї платформи дає змогу ефективно залучити на стадії вивчення нового матеріалу електронний підручник з відповідного курсу. Електронну PDF-версію використовуюваного друкованого підручника вчитель може відкрити одним кліком в mozaBook. Програма автоматично розпізнає в публікації графічні елементи і під час уроку дозволяє збільшити їх одним кліком.

Вчитель може самостійно створювати фрагменти сторінок, які йому необхідно буде збільшити під час заняття. Він/вона може також самостійно здійснювати пошук змісту для вставки (3D-сцени, освітні відео, аудіоматеріали, зображення) в медіатеці, на своєму комп'ютері або в Інтернеті. Доданий матеріал можна відкрити одним кліком на іконки, що розміщені на полях книги, щоб продемонструвати учням на уроці у т.ч. 3D-сцени. Якщо підручник або урок містить 3D-сцену, то її можна відтворити, натиснувши значок 3D в онлайн-підручнику. Моделі в сцені вільно обертаються і більшість 3D включають озвучені розповіді, вбудовані анімації та вікторини.

Освоєння практичних аспектів у режимі змішаного навчання відбувається переважно у формі аудиторних занять. Форми й методи закріплення матеріалу можуть бути різноманітними, але вони мають стимулювати розумову діяльність учнів. Закріплення матеріалу можливе у формі бесіди (вчитель задає питання практичного характеру, цікаво формулює їх, дає завдання помітити й виправити помилку тому, хто відповідає, продовжити відповідь, навести свій приклад, поставити запитання, прокоментувати відповідь), а також у формі самостійної роботи учнів під керівництвом учителя (рішення завдань, читання таблиць, діаграм, складання технологічних карт, робота з картками-завданнями, з довідковою і нормативною літературою, вивчення й коментування ілюстрацій у підручниках й інших навчальних посібниках). Під час закріплення матеріалу вчитель з'ясовує, наскільки правильно учні зрозуміли новий матеріал, виявляє помилки в його розумінні й виправляє їх.

На цьому етапі студент-практикант також може використати ІКТ, які дозволяють розробити вправи, вікторини (LearningApps.org), поставити завдання в ігровій формі із залученням картографічного матеріалу (Seterra Online; Games On World; WorldCountriesQuiz; World Geography Games).

На цьому етапі необхідно пам'ятати про завдання і запитання на вищі рівні мислення – синтез, оцінювання явища чи процесу, вирішення проблем у т.ч. міждисциплінарного характеру.

Домашнє завдання вчитель дає усно або пише на дошці. Його ціль – закріпити знання учнів через самостійну роботу в позаурочний час. Педагог повинен пояснити учням способи виконання домашнього завдання й визначити матеріал для створення схематичного конспекту з підручника або додаткової літератури (якщо це необхідно).

Узагальнена модель комбінованого уроку з використанням ІКТ, з якими студенти вже ознайомлені на практичних заняттях в університеті, може мати такий вид (див. Табл. 6).

Модель уроку з використанням ІКТ

Етап уроку	Технологія навчальної діяльності
<i>Початок уроку географії, налаштувати учнів на сприйняття та осмислення нової інформації</i>	Віртуальне змагання в одному з мобільних додатків. Інтерактивні прийоми налаштування на продуктивну роботу і життєствердні установки.
<i>Перевірка домашнього завдання. Актуалізація опорних знань</i>	Онлайн вікторина або тест (вчитель заздалегідь створює онлайн тест або вікторину і запускає її під час уроку, а учні можуть давати відповіді на неї, використовуючи свої мобільні пристрої чи комп'ютери). <i>Евристична бесіда</i> з актуальних для життя аспектів теми, яку вивчатимуть із зверненням до сайтів, на яких проблема висвітлюється. <i>Рецензія на усну відповідь</i> . Вчитель пропонує учням вислухати відповідь однокласника, підготувати і виступити з усною рецензією на нього (з урахуванням переваг і недоліків, внесенням доповнень і уточнень). Цей метод добре працює, коли необхідно перевірити підготовку учнів з теорії в старших класах. Презентація результатів роботи над міні-проектом.
<i>Формулювання мети та завдань уроку, мотивація</i>	<i>Перегляд короткого відеоролика</i> (фрагмент новин чи тематичної передачі,) з ключовими словами і тезами уроку.
<i>Виклад нового матеріалу</i>	<i>Презентації</i> , створені в Canva, Genialy, які дають можливість демонструвати складні для сприйняття об'єкти та сприяють залученню учнів до самостійної дослідницької роботи; Створення і використання <i>інтерактивних початкових матеріалів</i> з допомогою сервісу ThingLink; <i>Робота з електронними підручниками</i> в mozaBook; <i>Перегляд відео</i> з Каналу віртуальних подорожей;
<i>Виконання практичних завдань та їх перевірка</i>	<i>Інтерактивні елементи</i> і вбудовані додатки, призначені для розвитку навичок, проведення дослідів та ілюстрування в mozaBook; <i>Використання Microsoft Excel</i> для роботи із статистичними даними, створенням та аналізом графічної наочності; <i>Перетворення Google- таблиць</i> в інтерактивні завдання. <i>Створення вправ</i> з допомогою сервісу LearningApps.org; <i>Географічні вікторини, картографічні роботи</i> на ресурсах : Seterra Online; Games On World; WorldCountriesQuiz; World Geography Games; Використання розумної картографії для візуалізації і дослідження з даних сервісу ArcGIS Online;
<i>Завершення та підсумок</i>	<i>Тестові завдання</i> як засіб контролю результатів навчання

<i>уроку</i>	(можливість автоматизованої обробки результатів, точний підрахунок числа виконаних відповідей, високий ступінь об'єктивності оцінок): Moodle, Google Forms; <i>Схеми, таблиці, карти, що містять в собі проблемні питання. Дискусії на платформі KIALO EDU як інструмент формування критичного мислення із застосуванням міжпредметних зв'язків.</i>
<i>Домашнє завдання</i>	Робота з Інтернет-джерелами відповідно до теми, виконання міні-проєкту (індивідуального чи групового) тощо.

Nota Bene: ІКТ – це засіб, а не мета навчання! Тому необхідно чітко усвідомлювати дидактичні завдання, які мають виконати ці засоби та використовувати їх для максимального наближення географії до реального життя.

Вимоги до конструктора уроку

У конспекті-конструкторі подають у структурованій текстовій формі проєкт уроку, що ґрунтується на діяльнісному підході до навчального процесу (зазначено зміст діяльності вчителя та учнів і рівні засвоєння знань на кожному етапі уроку). Схема конструктора аналогічна тій, яку розробляють на практичному занятті із загальної методики, наприклад:

Тема уроку, клас, дата проведення.

Мета уроку: очікувані результати за чотирма складовими змісту освіти (формування і розвиток знань, умінь, досвіду творчої діяльності, емоцій і цінностей).

Тип уроку за дидактичною метою.

Методи і прийоми.

Обладнання: засоби навчання, які будуть використані на уроці.

Хід уроку

Організаційні та змістові етапи	Тривалість (хв)	Пізнавальні завдання до змістових етапів	Діяльність учителя	Діяльність учнів/ рівень засвоєння знань

У конспекті на першій сторінці після методичного апарату має бути вказана мотивація вивчення нової теми.

УВАГА! Для надання конструкторові оптимальної форми і для зручності використання його необхідно роздрукувати в **альбомному вигляді**.

Необхідність написання конспектів у такій формі зумовлена тим, що студент-практикант має чітко уявляти ЩО (змістові логічні етапи уроку), НАВІЩО (пізнавальні завдання) і ЯК (зміст взаємодії вчителя та учнів) він робитиме кожної хвилини на уроці як керівник навчального процесу.

Щоб досягнути поставленої мети уроку й отримати радість від спільної праці з учнями під час підготування до уроку, зверніть увагу на потенційні помилки, які можуть знизити його ефективність.

Найхарактерніші недоліки уроку

- Нехтування вчителем ретельним підготуванням до проведення уроку (схематичний лаконічний конспект, не продумані пізнавальні завдання, одноманітність методів і форм роботи, використання тільки матеріалів підручника і т. д.).
- Не приділено належну увагу мотивації й інтересу учнів до уроку.
- Тему уроку не записують на дошці (презентації).
- Час активної роботи учнів на уроці набагато менший від часу активного пояснення вчителя.
- Мовчання більшості учнів на уроці.
- Бракує диференціації навчання на різних етапах уроку.
- Учні на уроці пасивні.
- Вчитель працює з обмеженим колом школярів.
- Відповіді учнів на запитання вчителя здебільшого мають репродуктивний, відтворюючий характер. Характер навчальних завдань репродуктивний (за алгоритмом), бракує творчих завдань.
- Учитель виступає репродуктором навчання.
- Мало уваги приділено виділенню основного, найбільш суттєвого зі змісту вивченого матеріалу та його багаторазовому повторенню.
- Нераціонально використаний час уроку.
- Домашнє завдання не записано на дошці, задане після дзвінка, недиференційоване, значно перевищує обсяг роботи, виконаної на уроці.
- Невчасне завершення уроку.
- Зосередження уваги лише на учневі, який відповідає.
- Неувага до відповіді учня, втручання у відповідь.
- Гостра реакція на будь-які відхилення у поведінці учнів на уроці.
- «Загравання» з учнями, намагання сподобатися, невміння знайти правильний тон.
- Невміння спрямувати навчання та виховання на колектив учнів.
- Погрози, грубі зауваження як основні засоби впливу на учнів.
- Невиразність мови.
- Невміння акцентувати на найголовнішому.
- Монотонність голосу.
- Застиглість пози вчителя (вчитель постійно сидить за столом).
- Неврахування інтересів, захоплень учнів.
- Механічне запозичення педагогічного досвіду.
- Намагання скопіювати побачене.

Після проведеного уроку учитель та керівники педпрактики від університету обговорюють його разом з практикантом. Перше слово під час обговорення обов'язково надається вчителю, який проводив урок, тобто практиканту. Таку критично-аналітичну дію називають самоаналізом уроку.

Самоаналіз уроку вчителем

1. Чи була досягнута мета уроку?
2. Як були використані виховні можливості навчального матеріалу з метою всебічного розвитку особистості учнів?
3. Чи всі учні працювали на уроці і як вони працювали?
4. Як використано час уроку? Чи було втрачено час на уроці й що стало причиною цього?
5. Які знання засвоїли учні, які вміння закріпили?
6. Які були недоліки в ході уроку й чому?
7. Які зміни в структуру і зміст уроку можна б внести, якби його довелось повторити?

Детальна схема аналізу та оцінювання зусиль практиканта з організування і проведення уроку, яку рекомендовано застосувати керівникам практики відображена у Таблиці 7.

**Аналіз діяльності вчителя-практиканта на уроці і пропозиції
щодо оцінювання проведеного ним уроку**

Діяльність учителя-практиканта на уроці	Рівні оцінювання				Оцінка (бали)	
	Недопустимий	Критичний	Допустимий	Оптимальний	Max 8	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
Уміння чітко і зрозуміло визначити мету уроку	Мета та завдання не поставлені або майже не ставляться.	Мета і завдання уроку поставлені, але без будь-якої системи.	Мета і завдання не завжди чітко сформульовані.	Мета і завдання визначені точно, чітко і ясно.	0,5	
Наявність чіткого плану уроку	План уроку не відповідає елементарним вимогам.	План уроку складений за шаблоном.	План уроку методично обґрунтований, але не коригується зі змінами, які виникли на уроці.	План уроку методично обґрунтований і коригується відповідно до умов, які виникли на уроці.	0,5	
Реалізація наміченої мети і завдань у ході навчального процесу	Мета і завдання уроку не реалізовані.	Мета і завдання уроку реалізовані частково.	Мета і завдання уроку реалізовані не повністю.	Мета і завдання уроку реалізовані повністю.	1	

Ступінь розкриття теми, теоретичний рівень викладання матеріалу	Матеріал перевантажений зайвими фактами, головні теоретичні положення не виділені.	Матеріал викладено схематично, узагальнено, непереконливо.	Матеріал викладено на переконливих прикладах, конкретних фактах, необхідних аргументах, але не були сформульовані теоретичні висновки.	Конкретні факти співвіднесені з загальними теоретичними висновками, головне правильно і чітко виділено вчителем, переконливо доведено.	1	
Використання наочності, ІКТ, дидактичних матеріалів	Наочні посібники, ІКТ і дидактичні матеріали не використані, або майже використані.	Наочні посібники, ІКТ і дидактичні матеріали використані мало, неефективно.	Наочні посібники, ІКТ і дидактичні матеріали підібрано раціонально, але не завжди використано ефективно.	Наочні посібники, ІКТ і дидактичні матеріали підібрано раціонально і використано ефективно.	1	
Обґрунтованість вибору методів	Застосовані методи не відповідають меті та завданням уроку, змісту і характеру навчального матеріалу, готовності учнів	Застосовані методи, відповідають змісту і характеру навчального матеріалу, але не відповідають меті та завданням уроку,	Застосовані методи відповідають змісту і характеру навчального матеріалу, готовності учнів до засвоєння матеріалу, але не відповідають меті та	Застосовані методи, відповідають меті та завданням уроку, змісту і характеру навчального матеріалу, готовності учнів до засвоєння мате-	1	

	до засвоєння.	готовності учнів до засвоєння матеріалу.	завданням уроку.	ріалу.		
Диференційований підхід до учнів	Завдання не диференційовані за одним з параметрів (обсяг, зміст, складність); учитель не наставляє на виконання роботи.	Завдання диференційовані за обсягом, змістом, складністю; учитель не наставляє на виконання роботи.	Завдання диференційовані за одним із параметрів (обсяг, зміст, складність); учитель наставляє щодо способу виконання роботи.	Завдання диференційовані за обсягом, змістом, складністю; учитель наставляє щодо способу виконання роботи.	0,5	
Формування умінь самостійної роботи	Робота вчителя не передбачала завдань з формування умінь самостійної роботи.	Завдання для самостійної роботи подано без урахування умінь учнів самостійно працювати з конкретними джерелами знань.	Учитель в роботі актуалізував умінь самостійної роботи зі шкільними джерелами знань.	Учитель в роботі врахував рівень сформованості в учнів умінь самостійної роботи, дав вказівки щодо роботи з новими джерелами знань.	0,5	

Контроль знань	Контролювання знань не відповідає елементарним вимогам.	Контролювання знання нерегулярне.	Контролювання знань не завжди обґрунтоване.	Контролювання знань учнів обґрунтоване.	1	
Якість самоаналізу результатів	Учитель не знаходить у своїй діяльності недоліків.	Учитель зазначає частину недоліків, які є, але не може пояснити їхню причину.	Педагог відзначив недоліки в роботі та назвав позитивні моменти, але не може їх пояснити.	Учитель відзначив недоліки та вказав позитивні моменти, окреслив шляхи вдосконалення навчального процесу.	1	

Аналіз відвіданого уроку колеги

Окрім короткого самоаналізу власного уроку, який можна окреслити цільовою формулою «вчимося на власних помилках», практикант здійснює ще один вид аналізу, метою якого є «навчання на помилках інших», – уроку свого колеги чи вчителя-предметника. Зручно влаштувавшись на останній парті і поклавши перед собою схему аналізу, яка може мати багато варіантів (один із них, запропонований кафедрою педагогіки університету, подаємо далі), практикант пунктуально і прискіпливо стежить за педагогічною творчістю колеги, водночас ставлячи себе на його місце (тобто обмірковує, чому він саме так робить, припускає, як би вчинив у цій навчальній ситуації і т. д.). Після закінчення уроку ділиться своїми висновками колективному обговоренні уроку й оформляє цей вид практичної педагогічної діяльності згідно з вимогами, але головне – на своєму уроці не повторює побачених помилок, чи навпаки, запозичує позитивний досвід. Якщо практика відбувається за індивідуальним планом, то практиканту доведеться виконати в такому детальному форматі аналіз уроку, закріпленого за

ним вчителя-предметника. Аналізувати урок можна за такою схемою:¹

1. Загальні відомості про навчальне заняття:

- тема навчального заняття, її зв'язок з попередніми і наступними, місце у відповідному розділі;
- форма, тип навчального заняття, його структура, відповідність темі та поставленій меті;
- рівень досягнення мети та отримані результати, умови, чинники, що сприяли цьому;
- сильні та слабкі сторони, досягнення, загальні враження.

2. Підготування вчителя до організування навчального заняття:

- визначення структури навчального заняття, його етапів відповідно до теми і мети;
- цілеспрямоване планування змісту, методів, форм організування навчання на різних етапах;
- вивчення та знання психологічних особливостей класу, зокрема кожного учня, мотивації їхньої навчально-пізнавальної діяльності, поведінки, своєрідності міжособистісних взаємин у групі;
- підготування навчального матеріалу, розроблення практичних завдань, вправ, творчих робіт;
- використання фахової та методичної літератури;
- підготування дидактичних та роздаткових матеріалів, навчальних посібників і засобів.

3. визначення і постановка мети, завдань як кінцевого результату, необхідного для досягнення вчителем та учнями:

- відповідність загальної освітньої мети темі, рівню розвитку учнів, їхніх знань, умінь з навчального предмета;
- передбачення кінцевих результатів навчального заняття, створення в учнів установки на досягнення мети;
- визначення та донесення до учнів конкретних завдань навчально-пізнавальної діяльності на кожному етапі.

4. відбір змісту навчального матеріалу, розвиток особистісного ставлення учнів до нього:

- відбір змісту навчального матеріалу відповідно до теми, поставленої мети і навчальної програми;
- раціональний відбір наукових, засадничих знань, понять, фактів, які становлять основу розвитку умінь, навичок учнів, їхнього соціального становлення, дальшого навчання;
- спрямованість змісту навчального матеріалу на розгляд проблем, соціального значущихта актуальних для життя учнів, задоволення їхніх пізнавальних і особистісних потреб та інтересів;
- відповідність змісту навчального матеріалу рівню розвитку учнів, їхнім пізнавальним можливостям, зорієнтованість на «зону найближчого розвитку»;
- послідовність та логічність структурування змісту за етапами навчального заняття відповідно до його структури;
- розкриття загальнолюдських, національних цінностей у змісті навчального матеріалу, забезпечення його зв'язку з життєвим досвідом учнів;
- аргументованість, логічність, доказовість викладу знань, понять, ідей тощо;
- забезпечення сприймання, розуміння, омислення учнями сутності наукових, соціальних понять, явищ, умінь, адекватності їхнього об'єктивного змісту та суб'єктивного сенсу для учнів;
- позитивна спрямованість змісту навчального матеріалу (зорієнтованість змісту на майбутню діяльність учнів, їхні позитивні емоції, самопізнання та вдосконалення,

---

¹ Схеми розроблена на кафедрі загальної та соціальної педагогіки ЛНУ імені Івана Франка

- пізнання інших тощо);
- стимулювання інтересу учнів до змісту, усвідомлення його значущості для розвитку особистості, сприяння формуванню допитливості школярів (новизна знань, умінь, їхня різнобічна значущість, парадоксальність понять, фактів, популярність інформації, емоційність викладу, подання інформації через призму бачення педагога, науковця, діалог вчителя тощо);
- інтегрування змісту навчального матеріалу з іншими темами, розділами, предметами.

5. Застосування методів, прийомів, засобів, форм організування навчально-пізнавальної діяльності учнів:

- творче, цілеспрямоване поєднання різноманітних методів, прийомів, форм організування навчально-пізнавальної діяльності учнів для досягнення поставленої мети, завдань заняття, відповідно до змісту навчального матеріалу, вікових особливостей, рівня навчальних можливостей учнів;
- стимулювання активності учнів, їхньої позиції як суб'єктів, партнерів процесу навчання;
- організування навчання як процесу набуття учнями досвіду діяльності, поведінки;
- застосування різноманітних методів, прийомів, форм організування навчально-пізнавальної діяльності для забезпечення сприйняття, розуміння, осмислення, закріплення учнями знань, умінь і навичок;
- активізація думки учнів, стимулювання їх до критичного та творчого мислення, вияву власної позиції, поглядів, самостійного пошуку і дослідження;
- задоволення різноманітних особистісних потреб учнів (у пізнанні, розвитку, самооцінці, самоствердженні тощо), врахування і розвиток своєрідних особливостей кожного учня, стимулювання школярів до успіху.

6. Діяльність педагога:

- ставлення до учнів, наявність позитивної установки на кожного школяра, розуміння його як особистості, вияв поваги, довіри до нього;
- позиція партнера чи наставника учнів, підтримка кожного у навчанні, надання допомоги у подоланні труднощів;
- залучення кожного школяра до навчальної діяльності, сприяння його розвитку;
- знання вчителем навчального матеріалу, захоплення фаховою наукою;
- стиль діяльності та поведінки вчителя, його комунікативні вміння, відкритість, щирість, розвиток позитивних взаємин з учнями, знаходження контакту з кожним;
- вияв педагогічного такту в організуванні взаємодії з учнями, ставлення до школярів зі складною поведінкою;
- сприяння ініціативності, самостійності, впевненості учнів у навчально-пізнавальній діяльності;
- забезпечення дисципліни як організування порядку на навчальному занятті.

7. Діяльність учнів:

- ставлення учнів до процесу навчання, застосованих форм, методів організування навчально-пізнавальної діяльності, їхня мотивація;
- позиція учнів як партнерів у навчанні, синтезаторів, творців ідей;
- зовнішня і внутрішня активність учнів, їхнє співвідношення;
- відчуття та усвідомлення учнями своєї ролі, відповідальності у навчальному процесі;
- ставлення до особистості вчителя;
- дисципліна учнів, дотримання правил поведінки, діяльності на навчальному занятті.

8. Організування міжособистісної взаємодії учнів та розвиток їхніх взаємин:

- створення психологічно комфортного середовища на навчальному занятті;
- стимулювання та орієнтування учнів на підтримку один одного, на взаємоповагу;
- привчання учнів до уважного слухання один одного, толерантного ставлення до думки інших, вияву радості за успіх однокласників, уникнення критичних зауважень, образ

інших;

- об'єктивне ставлення педагога до кожного школяра, створення рівноправних умов для діяльності кожного з них;
- розвиток в учнів установки на ставлення до кожного однокласника як до здібної, своєрідної індивідуальності, яка володіє власним життєвим досвідом;
- застосування різноманітних форм співпраці, міжособистісної взаємодії учнів (дискусії, діалоги, групові форми, колективна робота тощо).

9. Отримання зворотного зв'язку:

- методи, прийоми організування зворотного зв'язку на кожному етапі навчального заняття;
- перевірка вчителем рівня розуміння, осмислення учнями навчального матеріалу, рівня сформованості їхніх знань та умінь;
- застосування зворотного зв'язку для усвідомлення особливостей діяльності, мислення школярів, мотивації їхнього навчання з метою вдосконалення організування навчальних занять;
- застосування зворотного зв'язку, оцінювання для усвідомлення учнями досягнутих успіхів, перспектив їхнього розвитку;
- об'єктивність оцінювання індивідуальних особливостей навчальної діяльності учнів;
- мотивація оцінок учнів без елементів критики особистості.

10. Загальні висновки (пропозиції і поради щодо вдосконалення підготовки і проведення навчальних занять).

Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів

Проблема об'єктивного оцінювання роботи учнів на уроці чи не найскладніша для практикантів. З психологічно-емоційних мотивів вчитель-студент прагне нагородити високими оцінками учнів в обмін на їхню прихильність. Студентові-практиканту ж необхідно навчитись об'єктивно оцінювати знання учнів, адже оцінка – це критерій їхньої навченості, на відсутність якої не можна заплющувати очі. Тому практикант повинен чітко знати прийняті критерії оцінювання знань учнів, а за відповідних умов, коли засобом вищої оцінки доцільно заохотити старанних учнів, мотивувати своє рішення перед усім класом. У випадку оцінювання необхідно ставити абсолютну мету – бути милосердним, але справедливим, тоб-то враховувати можливості учня і докладені ним зусилля до навчання.

Подаємо загальноприйняті в Україні критерії оцінювання знань та умінь з географії за 12-бальною системою.

Таблиця 8

Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з географії

Рівень навчальних досягнень учнів	Бал	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
1	2	3
I Початковий	1	Учень розрізняє окремі географічні явища чи об'єкти (гори і рівнини, суходіл і океан, село і місто, галузь і т. д.) та з допомогою вчителя знаходить їх на карті.
	2	Учень за допомогою вчителя відтворює окремі факти на елементарному рівні, розрізняє один або декілька запропонованих географічних об'єктів та з допомогою вчителя намагається знайти їх на карті.

	3	Учень інколи нечітко характеризує географічні об'єкти; за допомогою вчителя знаходить їх на карті, може самостійно розрізнити окремі географічні поняття.
II Середній	4	Учень частково відтворює текст підручника, нечітко визначає основні поняття і терміни за допомогою вчителя. Називає, відповідно до теми конкретного уроку компоненти географічної оболонки та складові господарства; повторює за зразком практичну роботу; під час відповіді намагається користуватися географічною картою.
	5	Учень відтворює частину навчального матеріалу без розкриття причинно-наслідкових зв'язків, описує географічні об'єкти чи явища за типовим планом. Намагається робити висновки без підтвердження їх прикладами; частково володіє обов'язковою географічною номенклатурою.
	6	Учень самостійно дає більшість визначень, передбачених темою уроку, відтворює значну частину вивченого матеріалу відповідно до його викладу у підручнику. З допомогою вчителя виявляє причинно-наслідкові зв'язки, ілюструє їх власними прикладами. На середньому рівні володіє географічною номенклатурою та картою.

III Достатній	7	Учень має достатні географічні знання і застосовує їх для вирішення стандартних ситуацій. Має цілісне уявлення про природні та суспільні явища, вміє вести спостереження за навколишнім середовищем; достатньо володіє картографічним матеріалом.
	8	Учень засвоїв основні уявлення, поняття і категорії географічної науки про Землю та господарську діяльність людини. Застосовує здобуті знання на практиці, використовуючи прийоми аналізу статистичних даних про господарство і населення, показує їх зміну у часі. Вміє наводити приклади взаємодії людини і природи; знає обов'язкову географічну номенклатуру.
	9	Учень на достатньому рівні володіє навчальним матеріалом, може застосовувати його для виконання практичних робіт; має чіткі уявлення про компоненти природи і просторове організування господарства; пояснює причинно-наслідкові зв'язки в природі і господарстві; майже безпомилково працює з картографічним матеріалом.
IV Високий	10	Учень усвідомлює сучасну географічну картину світу, оцінює певні процеси та явища, передбачені навчальною програмою; пояснює прикладне значення географічних знань, дає розгорнуту відповідь, відбирає необхідні знання; вільно застосовує більшість географічних понять та може їх класифікувати; добре володіє картографічним матеріалом.
	11	Учень має глибокі знання про об'єкт вивчення, застосовує наукову термінологію, аргументує свої твердження і висновки, вміє працювати з рекомендованими вчителем джерелами географічної інформації; на високому рівні аналізує та використовує картографічну інформацію.
	12	Учень володіє ґрунтовними географічними знаннями у межах вимог навчальної програми, висловлює та аргументує власне ставлення до різних поглядів на об'єкт вивчення; самостійно аналізує природні та суспільні явища, робить відповідні висновки й узагальнення; здатний розв'язувати проблемні завдання; вільно володіє картографічною інформацією та творчо її використовує.

Неформальна освіта під час практики. Пройдіть дистанційний курс на платформі TEACH-HUB (<https://teach-hub.com/>) чи іншій платформі.

2. Виховна діяльність. Проведення виховного заходу

Позаурочна робота практиканта тісно пов'язана з навчальною діяльністю і має поглибити географічні інтереси та просторове мислення школярів, формувати в них життєві компетентності. Зміст і форми цієї роботи відрізняються від занять на уроках географії і цікаві для конкретної вікової категорії школярів.

Щоб підготувати позакласні заходи, студенту-практиканту насамперед необхідно ознайомитися з планом їхнього проведення, який є у класного керівника. Зважаючи на актуальні дати календаря, особистий пізнавальний досвід і розуміння потреб юного віку, студент-практикант може запропонувати власні теми виховних заходів та сценарій їхнього проведення. Якщо захід заплановано у рамках усієї школи чи ним охоплено декілька класів, група студентів-практикантів може провести його спільними зусиллями, розробивши спільний сценарій дій, в якому зазначено особистий внесок до підготування і проведення заходу.

Основними формами позакласних заходів, організованих студентами-практикантами, можуть бути:

- **«Цікаві зустрічі»** в рамках яких практиканти запрошують до школи викладачів факультету та студентів з досвідом участі у пошукових експедиціях, пізнавальних мандрівках; фахівців з різних галузей географії. Для заходу важливо заздалегідь оголосити школярам тему зустрічі, коло основних питань, які будуть обговорені, та запропонувати підготувати запитання до гостя. Студент-практикант на такій зустрічі виконує роль ведучого.
- **Лекції-презентації.** Тематика лекцій може бути різноманітною – від віртуальних мандрівок з естетичним відтінком (наприклад, «Культурний ландшафт на полотнах Вінсента ван Гога», чи «Гірський пейзаж на картинах Миколи Реріха») до науково-популярних викладів проблем сучасності. Для такої форми виховних заходів широко використовують відеозаписи, розміщені в мережі Інтернет, які можуть бути покладені в основу лекції-презентації.
- **Прес-конференції.** Для учнів старших класів така форма позакласного заходу передбачає підготування і виступ у різноманітних фахових ролях: журналістів, фоторепортерів, представників громадських організацій, спеціалістів різних галузей і має пізнавально-виховне та профорієнтаційне значення. У разі підготування такого заходу студент-практикант допомагає сформулювати основні проблеми, які будуть висвітлені під час прес-конференції, запитання до «фахівців». Зазвичай практиканти виконують роль ведучого такого заходу.
- **Екскурсії.** Оскільки практика припадає на осінній період, то студенти-географи часто вибирають саме таку форму позакласного заходу, організовуючи разом з класним керівником пішохідну чи автобусну мандрівку до краєзнавчих об'єктів. Важливо розробити заздалегідь маршрут і детальну пізнавально-виховну характеристику об'єктів, які будуть відвідані.

За кілька днів до проведення позакласного заходу студент-практикант подає груповому керівнику від факультету педагогіки сценарій виховного заходу для перевірки та рекомендацій щодо його проведення.

3. Психолого –педагогічна діяльність. Написання характеристики класу.

Під час педагогічної практики студенти виконують функцію класного керівника і вивчають особливості класу. Для написання психолого-педагогічної характеристики необхідно спостерігати за учнівським колективом під час проведення уроків, спонтанних і запланованих зустрічей з учнями класу, виховних заходів, вивчити особові справи учнів, фіксувати відгуки про клас вчителів та інших студентів-практикантів.

Вимоги до написання психолого-педагогічної характеристики класу.

Психолого-педагогічна характеристика класу – це індивідуальне психолого-педагогічне завдання, що має засвідчити рівень психологічних знань студента: розуміння ним особливостей розвитку та функціонування групи як спільноти людей, її психологічних характеристик, структури та здатності до взаємодії, а також впливу групи на виконання учнями (студентами) їхньої навчальної та позанавчальної діяльності.

Роботу виконують *самостійно*. Зміст роботи має відповідати заданій проблематиці.

Текст відображає суть питання, у ньому висвітлено всі його можливі аспекти, тобто містить загальні відомості про групу, дані про її психологічні характеристики (інтегративність, згуртованість, референтність, лідерство та ін.), а також висновки та рекомендації щодо подальшої роботи з групою. Ці дані обов'язково мають бути проілюстровані конкретними *прикладами*, отриманими в результаті спостереження за групою та бесіди з класним керівником, лідером/лідерами класу та/або вчителями, що працюють у цьому класі.

Структура роботи чітка та логічна. До роботи додають необхідні додатки.

Психолого-педагогічна характеристика класу (групи)

1. Титульний аркуш, у якому обов'язково вказано прізвище, ім'я, по батькові студента, який проходить практику, факультет та кафедру, на яких він навчається, місце та час проходження практики, дані про клас, на який складена характеристика (школа, клас) чи студентську групу (навчальний заклад, напрям підготовки), ПІБ викладача від кафедри психології, який перевіряє роботу.
2. Змістовну частину психолого-педагогічної характеристики, що охоплює психологічні особливості класу як малої соціальної групи, спосіб міжособової взаємодії, психологічні характеристики групи. Практичні рекомендації до написання цієї характеристики подано далі. Обсяг змістовної частини – дві–три сторінки.
3. Висновки та рекомендації. Висновки можуть містити узагальнений психологічний портрет класу (студентської групи), характеристику його (її) дальшої навчальної та життєвої перспективи, загальне враження студента про хід виконання завдання, зокрема труднощі з якими він зіткнувся. На основі складеної психолого-педагогічної характеристики студент може розробити рекомендації для педагогів, батьків з метою оптимізації навчальної діяльності та дальшого психологічного розвитку учнівського чи студентського колективу.

Обсяг роботи – від трьох до п'яти сторінок друкованого тексту (формат А–4, кегль 14, інтервал 1,5).

Етапи написання психолого-педагогічної характеристики класу

1. Обрати клас для дослідження. Обирають той клас/групу, в яких мають найбільше уроків, у якому виконують функцію класного керівника.
2. Спостерігають за класом, використовуючи запропоновані схеми (на уроках та виховних заходах, під час перерв).
3. Проводять бесіду з класним керівником (обов'язково) та активом класу (групи), використовуючи анкету.
4. На основі даних, отриманих у результаті бесіди та спостереження, пишуть психолого-педагогічну характеристику на клас (групу). У тексті характеристики обов'язково

наводять приклади, що ілюструють певні характеристики класу як малої соціальної групи.

- Висновки та рекомендації щодо особливостей дальшої роботи з класом (групою) та перспектив його (її) розвитку.

Дослідження психологічних особливостей учнівського колективу

Для дослідження психологічних особливостей класу можливо використати методи психологічного спостереження та бесіди.

Психологічне спостереження – це метод дослідження, який дає змогу передбачити систематичне плановане та довготривале споглядання поведінки людини зазвичай у природних умовах її функціонування. Використовуючи цей метод, потрібно пам'ятати:

- Спостереження є доволі суб'єктивним методом дослідження, тому намагаються не порівнювати учнівський колектив з власним досвідом перебування в соціальних групах.
- Спостереження за класом чи групою не просто реалізувати під час проведення занять у ньому, тому більш інформативними будуть спостереження за цією групою під час уроків вчителів чи колег-практикантів.
- Для отримання повної та різнобічної інформації про клас спостерігають за ним декілька разів та в різних ситуаціях (на уроці, на перерві, на чергуваннях, після уроків).
- Особливу увагу при спостереженні приділяють процесу виконання класом спільних завдань. Такі завдання пропонують класу самостійно.
- Не всі психологічні характеристики учнівського колективу можуть бути зауважені під час спостереження, тому використовують додаткові методи, наприклад, бесіду-інтерв'ю з класним керівником.
- Можливо попросити студента-колегу також поспостерігати за обраним класом (групою) – це дасть можливість зіставити результати отриманих спостережень.
- Спостереження має бути заздалегідь запланованим, а його результати зафіксованими. Для виконання цих двох умов якісного спостереження використовують схему, розроблену на кафедрі психології (табл. 9).

Таблиця 9

Орієнтовна схема спостереження за групою

Характеристики групи	Параметри спостереження	так	швидше так, ніж ні	важко відповісти	швидше ні, ніж так	ні
		5	4	3	2	1
1	2	3	4	5	6	7
<i>Інтегративність</i> – міра єдності членів групи.	Учні класу почувають себе єдиним колективом, спільнотою?					
<i>Мікроклімат</i> – комфортність перебування в групі, задоволеність нею.	Більшість учнів класу відчуває себе в групі комфортно?					
<i>Референтність</i> – міра прийняття членами групи групових правил (норм).	Більшість учнів класу приймає та виконує правила, встановлені групою?					

<i>Лідерство</i> – міра впливу певних членів групи на групу.	Чи є в групі особи, котрі здатні впливати на рішення, що приймаються групою?						
	Чи є в групі особи, котрі відіграють головну роль в організуванні навчальної діяльності чи при вирішенні завдань, поставлених перед класом?						
	Чи є в групі особи, котрі ініціюють неформальне міжособистісне спілкування учнів класу?						
<i>Інтергрупова (міжгрупова) активність</i> – міра впливу групи на інші групи.	Чи має група вплив на інші групи?						
<i>Організованість</i> – реальна здатність групи до самоорганізування.	Чи здатна група самостійно (без впливу класного керівника, вчителів чи батьків) організуватися для здійснення певної діяльності?						
<i>Спілкування в групі.</i>	Чи здатна група досягти взаєморозуміння у проблемних ситуаціях?						
<i>Згуртованість групи.</i>	Чи є у групі традиція спільних святкувань днів народжень, іменин чи інших свят?						
<i>Здатність до взаємодії.</i>	Чи характерною для групи є співпраця між її членами?						
<i>Групова ідентифікація.</i>	Чи ідентифікують члени групи себе з нею («мій клас», «моя група»)?						
<i>Відповідальність.</i>	Чи відповідально члени групи ставляться до своїх обов'язків та завдань, поставлених перед ними?						
<i>Колективізм.</i>	Чи ставлять члени групи групові інтереси вище особистих та протистоять усьому, що роз'єднує колектив?						
<i>Контактність.</i>	Чи часто контактують між собою члени групи? Чи допомагають один одному, коли це потрібно?						
<i>Відкритість.</i>	Чи спілкуються та співпрацюють члени групи з представниками інших груп?						
<i>Інформованість</i> – ступінь поширення інформації між членами групи.	Чи володіють інформацією всі члени групи про події, які відбуваються у шкільному та позашкільному житті групи?						
<i>Цінності групи.</i>	Здоров'я.						
	Матеріально забезпечене життя (одяг, аксесуари).						
	Наявність хороших та вірних друзів.						
	Пізнання (освіченість).						
	Розвиток (робота над собою).						
	Розваги (приємне, необтяжливе проведення часу, брак обов'язків).						
	Сімейні цінності.						
Краса природи й мистецтва.							

Творчість (можливість творчої діяльності).					
Акуратність (охайність).					
Вихованість (гарні манери).					
Життєрадісність (почуття гумору).					

Інструкція до заповнення таблиці: схема містить характеристики групи та параметри спостереження, які необхідно оцінити в ході його проведення. На основі спостережень оцінюють за п'ятибальною шкалою наявність у групі кожної характеристики:

- 5 – характеристика наявна;
- 4 – характеристика швидше наявна;
- 3 – не певен, що виявив цю характеристику;
- 2 – характеристики швидше немає;
- 1 – характеристики немає.

Увага! Заповнену схему-спостереження за класом додають до психолого-педагогічної характеристики учнівського колективу.

Додаткові параметри психологічної характеристики на клас можливо виявити під час *бесіди* з класним керівником та вчителями, або ж з активом класу (старостою, активними учнями).

Орієнтовна схема інтерв'ю з класним керівником та активом класу

1. Загальні відомості

- Клас. Кількість учнів, кількість хлопців та дівчат.

2. Структура класу

- Хто є старостою класу? Чи староста має авторитет у класі? Чи дослухаються до його думки?
- Чи є у групі особа, котра відіграє головну роль в організуванні навчальної та іншої діяльності класу, тобто організаційний лідер?
- Чи є у групі особа, котра ініціює неформальне спілкування учнів (емоційний лідер)?
- Чи є у групі особа, котру можна вважати абсолютним лідером (тобто особа, котра поєднує функції організаційного та емоційного лідера)?
- Скільки підгруп є в класі? Чи поділено підгрупи за гендерною ознакою (окремо групи дівчат, окремо – хлопців)? Чи є різностатеві групи?
- Хто є лідерами підгруп? Скільки осіб включено в кожну підгрупу? Чи є учні, не включені в жодну з підгруп?
- Якими є стосунки між підгрупами: дружні, товариські чи конфліктні, ворожі? Чи простежуються між ними конфронтація, протистояння?
- Чи є у класі діти з особливими потребами? Якщо є, як до них ставляться: дружньо, байдуже чи вороже?

3. Соціально-психологічні характеристики групи

Згуртованість групи:

- Чи є в групі традиції спільного проведення часу?
- *Здатність до взаємодії:*
- Як клас приймає важливі рішення (наприклад, про спільне проведення вечірки чи екскурсію)? Спільно, за участі більшості учнів класу? Чи рішення приймаються лише кількома особами («активом» чи неформальними лідерами), а всі інші – підкоряються?

Організованість групи:

- Чи організують події, в яких можуть брати участь усі учні? (Спільні виїзди, екскурсії, походи в кіно/театр, дискотеки, вечори, дискусійні гуртки і т. д.)
- Ці заходи учні організують самостійно чи за допомогою класного керівника/вчителів/батьків?

Спілкування та конфлікти:

- Чи були у досліджуваний період в класі конфлікти? Якщо так, то протистояння є відкритим чи прихованим?
- Яким чином вирішують конфлікти: учні самостійно шукають можливості спільного рішення чи очікують втручання збоку (наприклад, класного керівника)?
- Чи звертаються по допомогу у вирішенні конфліктів (наприклад, до шкільного психолога)?

Групова ідентифікація:

- Чи ототожнюють члени групи себе з нею («мій клас», «моя група»)?

4. Особливості поведінки та діяльності

Навчальна діяльність:

- Якою є навчальна успішність класу?
- Які предмети найцікавіші для учнів? Які заняття відвідують неохоче?
- Чи має клас визначене навчальне спрямування (наприклад, математичний, клас з поглибленим вивченням інформатики чи іноземної мови)?
- Які методи навчання є найбільш ефективними у роботі з класом?
- Чи є в класі учні, котрі відвідують Малу академію наук? Які секції?

Громадська діяльність:

- Чи учні класу беруть участь у шкільному самоврядуванні? Наскільки активно?
- Чи виявляють учні волонтерські ініціативи (наприклад, збирають подарунки дітям до Дня Святого Миколая, відвідують дітей у сиротинцях тощо)?
- Чи учні класу беруть участь в організуванні та проведенні загальношкільних заходів?

Алгоритм написання психолого-педагогічної характеристики на клас

1. Загальні відомості.
2. Структура класу (за схемою спостереження та інтерв'ю).
3. Соціально-психологічні характеристики групи: згуртованість, здатність до взаємодії, організованість групи, спілкування та конфлікти, контактність, відкритість, цінності групи і т.д. (за схемою спостереження та інтерв'ю).
4. Особливості поведінки та діяльності групи: навчальна та громадська діяльність (за схемою спостереження та інтерв'ю).
5. Висновки та рекомендації.

Оцінювання психолого-педагогічної характеристики класу

Увага! Для оцінювання психолого-педагогічної характеристики класу студент зобов'язаний подати роботу на перевірку керівникові від кафедри психології. До роботи додають індивідуальний заліковий лист!

Критерії оцінювання:

1. Самостійність виконання роботи.
  2. Висвітлення всіх аспектів характеристики (загальні відомості про групу та її структуру, рівень згуртованості, групові норми, здатність до самоорганізування та ін.), а також висновки та рекомендації щодо дальшої роботи з групою.
  3. Наявність у тексті характеристики прикладів, які ілюструють певні психологічні характеристики групи чи особливості її функціонування.
  4. Структура роботи (логічність та послідовність, відповідність запропонованому алгоритму, наявність додатків).
  5. Обсяг та оформлення роботи.
- Максимально можлива оцінка – 12 балів.

Таблиця 10

Розподіл балів при оцінюванні психолого-педагогічної характеристики

9–10 балів	Робота виконана самостійно. Всі пункти характеристики висвітлені. Текст містить п'ять–шість прикладів, які ілюструють певні характеристики групи чи особливості її функціонування. Структура роботи чітка та логічна, містить необхідні додатки. Робота виконана та оформлена згідно з усіма вимогами.
7–8 балів	Робота виконана самостійно, висвітлено практично всі аспекти характеристики. Текст містить три–чотири приклади, що ілюструють певні характеристики групи чи особливості її функціонування. Структура роботи чітка та логічна, містить необхідні додатки. Робота виконана та оформлена згідно з усіма вимогами.
5–6 балів	Робота виконана самостійно, проте висвітлені не всі пункти характеристики. Текст містить один–два приклади, що ілюструють певні характеристики групи чи особливості її функціонування. Структура роботи чітка та логічна, проте обсяг дещо зменшений (бракує деяких необхідних додатків). Можливі граматичні та пунктуаційні помилки.
1–4 бали	Робота виконана самостійно, проте висвітлено задану проблематику лише частково. Немає прикладів, які ілюструють психологічні особливості групи. Робота потребує корегування логічної структури. Обсяг роботи зменшений, немає всіх необхідних додатків. Виконання та оформлення роботи не відповідає вимогам.
0 балів	Плагіат.

4. Науково-дослідницька робота студентів-практикантів. Педагогічне дослідження.

Творча робота вчителя географії потребує вміння здійснювати науково- методичне дослідження, що є складовою діяльності шкільного педагога. Метою роботи практиканта над методичною темою є вироблення вміння і навичок методичного дослідження, спрямування діяльності майбутнього вчителя на пошук власного викладацького почерку, апробація власних педагогічних міркувань і пошук фактажу для написання розділу або магістерської роботи в цілому.

Під час практики студенти виконують емпіричну частину індивідуального науково- методичного дослідження. Тему, науковий апарат, концептуальні основи дослідження уже відпрацьовані магістрантами під час вивчення курсу «Методика науково-педагогічного дослідження». В школі необхідно зосередитись на процесі отримання інформації визначеними заздалегідь методами.

Робота в цьому сегменті практики має такі види:

1. Спостереження і самоспостереження на уроках чи позакласних заходах, організованих за темою дослідження згідно з розробленим планом (результати спостережень занести в щоденник).

2. Аналіз знань, умінь, навичок, активності учнів після вивчення розділів курсу, організованого відповідно до завдань і гіпотези методичного дослідження.

3. Зіставлення отриманих результатів з даними про вихідний рівень підготовки учнів, з'ясування наявності поступу у розвитку учнів унаслідок застосування запропонованих підходів, методів, прийомів (підведення попередніх висновків, їхня перевірка і корегування).

4. Розроблення поурочних планів, відбір дидактичних матеріалів, методів і прийомів навчання згідно з гіпотезою.

5. Аналіз та узагальнення матеріалів методичного пошуку, оформлення його результатів:

- класифікація матеріалу за групою питань чи окремим питанням дослідження;
  - відбір відповідно до них найважливіших і найтипівіших фактів;
  - їхнє оцінювання з погляду загальних принципів педагогіки і методики вивчення географії;
  - формулювання висновків і пропозицій.
6. Літературне оформлення дослідження з описом усіх пунктів виконання роботи (зокрема, теоретичних положень та виконаних завдань).
7. Доповідь на підсумковій конференції (після практики).

Методи збору інформації – спостереження, для якого необхідно скласти протокол відповідно до завдань; інтерв'ю, анкетування з використанням Google Форм, були викладені під час вивчення дисципліни «Методика науково-педагогічного дослідження» (див. https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/Lavruk_Metolyka.pdf; С. 87 –108). Там же описано найпопулярніші способи оброблення отриманих даних).

5. Підсумкова конференція з педпрактики. Презентація результатів

Підсумкова конференція з результатів практики проводиться у формі круглого столу на якому обговорюють найважливіші враження, здобутки, проблеми і труднощі практики. Тематика конференції охоплює різні аспекти результатів практики для презентації яких можлива інтеграція 2-3 студентів, яким найближча дана проблематика.

Можливі такі питання для розгляду підсумків практики:

1. Технології навчання, які на вашу думку найбільше активізували пізнавальну діяльність учнів.
2. Форми і зміст навчання, застосовані під час педпрактики, які найбільше відповідають ідеї живої географії (життєвоважливої, конструктивної географії).
3. Нестандартні форми навчання географії і проблеми їх реалізації в ЗЗСО (уроки сприйняття довкілля, інтегровані екскурсії, бінарні уроки, GEOSTEM- та ін.).
4. Застосування технології дистанційного навчання.
5. Педпрактика і професійна мотивація випускника-магістра.
6. Досвід вчителів географії в організуванні навчально-виховного процесу з географії.
7. Очікувані і несподівані результати науково-методичного дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Стандарт вищої освіти України другий (магістерський) рівень, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями). Видання офіційне. І Преамбула, Київ 2023. Режим доступу: mon.gov.ua <https://mon.gov.ua> > app > media > 2023/03/20

2. Лаврук М.М. «Методика науково-педагогічного дослідження». Режим доступу: https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/Lavruk_Metolyka.pdf; С. 87 –108

3. Педагогічна та асистентська практика студентів-географів : навч.-метод. посібник / укладач: М.М. Лаврук. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 126 с. Режим доступу: <https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2013/11/maket-book-net.pdf>

Д О Д А Т К И

ЗАЛІКОВИЙ ЛИСТ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Студента (-ки) географічного факультету освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Місце проходження практики _____

1. ЗАЛІКОВІ УРОКИ З ГЕОГРАФІЇ						
Номер за пор.	Дата проведення	Клас	Тема уроку	Шкала 1–8 б	Хто оцінював	Підпис
1						
2						
3						
4						
5						
2. ЗАЛІКОВИЙ ВИХОВНИЙ ЗАХІД						
Номер за пор.	Дата проведення	Клас	Тема виховного заходу	Шкала 1–10 б	Хто оцінював	Підпис
1						
3. КОНСТРУКТОР ЗАЛІКОВОГО УРОКУ З ГЕОГРАФІЇ						
Номер за пор.	Дата проведення	Клас	Тема уроку	Шкала 1–5 б	Хто оцінював	Підпис
1						
4. КОНСПЕКТ ЗАЛІКОВОГО ВИХОВНОГО ЗАХОДУ						
Номер за пор.	Дата проведення	Клас	Тема виховного заходу	Шкала 1–5 б	Хто оцінював	Підпис
1						
5. РЕЦЕНЗІЯ ВІДВІДАНОГО ЗАНЯТТЯ З ГЕОГРАФІЇ						
Номер за пор.	Дата відвідування	Клас	Тема уроку	Шкала 1–5 б	Хто оцінював	Підпис
1						
6. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НА КЛАС						
Номер за пор.	Психолого-педагогічна характеристика на клас			Шкала 1–10 б	Хто оцінював	Підпис
1.						
7. НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ						
Номер за пор.	Тема науково-педагогічного дослідження			Шкала 1–15 б	Хто оцінював	Підпис
1						
8. ПРЕЗЕНТАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ						
Номер				Шкала 1–10 б	Хто оцінював	Підпис
1						

ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

ЗАХІСТ ПРАКТИКИ

Загальна сума балів, оцінка за практику : « _____ » _____

Керівник-методист від факультету _____

ГРАФІК ПРОВЕДЕННЯ ЗАЛІКОВИХ УРОКІВ ТА ВИХОВНИХ ЗАХОДІВ

Студент (-ка) _____ факультету

Місце проходження практики _____ Прикріплений до вчителя-предметника

Термін практики _____ Виховна робота здійснена

у _____ класі

Керівник-методист від ф-ту _____ Класний керівник

Керівник від факультету. педагогіки _____

Номер за пор.	Дата проведення	К л а с	Час проведення	№ к а б.	Тема уроку

ВИХОВНИЙ ЗАХІД

Номер за пор.	Дата проведення	К л а с	Час проведення	№ к а б.	Тема заходу

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ЗАЛІКОВОГО ВИХОВНОГО ЗАХОДУ

Перша (титульна сторінка)

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Факультет педагогіки

План-конспект (сценарій)
виховного заходу на тему (назва теми)
проведеного у _____ класі СШ № _____ (місце знаходження школи)“
_____” _____ 20... р.
студентом-практикантом _____ курсу _____ факультету
_____
(прізвище та ініціали студента)

Керівник від кафедри педагогіки _____

Львів– 20..

Друга сторінка

Мета виховного заходу:

Форма проведення:

Методи проведення:

Засоби проведення (наочні посібники, ІКТ та ін.):

Використані джерела:

Далі описують хід проведення заходу. Сценарій виховного заходу підписує класний керівник після чого його необхідно подати на перевірку керівнику від факультету педагогіки, котрий виставляє диференційовану оцінку у заліковий лист проходження педагогічної практики.

ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОЇ СТОРІНКИ АНАЛІЗУ НАВЧАЛЬНОГО ЗАНЯТТЯ

АНАЛІЗ НАВЧАЛЬНОГО ЗАНЯТТЯ З ГЕОГРАФІЇ,
проведеного у...класі _____ (назва школи) _____ (вказати дату)
студентом(-кою)-практикантом(-кою) _____
(ПІБ того, хто проводив заняття)
_____ курсу географічного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка
(або вчителя школи)

Виконав(-ла):
студент(-ка)
.....курсу географічного факультету
(ПІБ) _____

Перевірив(-ла):
керівник від кафедри педагогіки
(ПІБ, підпис) _____

Львів–20..

ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОЇ СТОРІНКИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА КЛАС

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Кафедра психології

ХАРАКТЕРИСТИКА

(вказати учнівський колектив)

Виконав(-ла)
студент(-ка) факультету _____
Прізвище, ім'я, по батькові _____

Від кафедри психології
перевірив викладач _____

Львів–20..

Модифікована таксономія Блума

Рівні мислення	Головні уміння	Роль вчителя	Роль учня	Питання
<p>Пригадування (Remembering)</p> <p>Учень здатний розпізнати, перенести і пригадати вивчену інформацію</p>	<p>Розпізнавання; Перелік; Описування; Характеризування; Відновлення; Наведення як приклад; Розташування; Знаходження.</p>	<p>Спрямувати, розповідати, показувати, перевіряти, записувати, оцінювати.</p>	<p>Відповідає, пригадує, розпізнає, описує, переказує або просто пасивний учасник.</p>	<p>Що трапилось після...? Скільки...? Що таке...? Хто саме був, який...? Чи можете Ви назвати...? Знайдіть визначення для...? Опишіть, що трапилось після...? Що є вірним, або невірним...?</p>
<p>Усвідомлення (Розуміння) (Understanding)</p> <p>Учень усвідомлює значення інформації за допомоги пояснення (як) і тлумачення того, що було вивчено</p>	<p>Пояснювати; Наводити приклади; Робити висновки (припускати); Переказувати; Класифікувати; Порівнювати; З'ясовувати.</p>	<p>Демонструє, слухає, задає питання, порівнює, співставляє, перевіряє</p>	<p>Пояснює, описує, тлумачить, демонструє, з'ясовує, він активний учасник.</p>	<p>Чи можете Ви пояснити, чому...? Чи можете Ви написати своїми словами...? Як ви маєте пояснити...? Чи можете Ви написати короткий огляд...? Що Ви гадаєте, повинно відбуватися наступним...? Хто, як Ви гадаєте...? Яка була головна думка...? Чи можете Ви пояснити...? Чи можете Ви ілюструвати...? Чи діє кожний у спосіб, як .... діє?</p>
<p>Застосування (Applying)</p> <p>Учень застосовує інформацію у контексті, що відрізняється від того змісту, в якому вона вивчалася</p>	<p>Забезпечити виконання; Проводити на практиці; Здійснювати (доводити до кінця).</p>	<p>Показує, супроводжує, спостерігає, оцінює, організує, ставить питання</p>	<p>Розв'язує завдання, демонструє використання знань, розраховує, збирає (факти, матеріали), комплектує, завершує, ілюструє, конструює, активний учасник</p>	<p>Чи Ви знаєте інший приклад, де ...? Чи можете Ви згрупувати за характеристиками таке, як ...? Які фактори могли Ви змінити, якщо ...? Які питання повинні Ви задати про ...? Чи зможете Ви за наданою інформацією розвинути комплект вказівок щодо ...?</p>

<p>Аналізування (Analysing)</p> <p>Учень розкладає вивчену інформацію на її частини для того, щоб краще усвідомити цю інформацію</p>	<p>Організовувати; Переконструювати; Співвідносити; Описувати взагалі; Переконувати; Структурувати; Об'єднувати у ціле.</p>	<p>Розслідую, супроводжує, спостерігає, оцінює, діє як джерело, запитує, організує, розглядає дискретно і критично.</p>	<p>Обговорює, розкриває, аргументує, обмірковує, думає глибоко, проходить тестування, проходить перевірку, задає питання, підраховує, наводить довідки, допитується, активний учасник.</p>	<p>Якщо ... відбулося, яким мало бути закінчення? Як саме ... подібне до ...? Що Ви бачите як інші можливі результати? Чому ... зміни відбулися? Чи можете Ви пояснити, що повинно трапитися, коли ...? У чому полягають деякі із проблем ...? Чи можете Ви розрізнити між ...? Які були деякі з мотивів раніше? Яка була зворотна точка? У чому були проблеми з ...?</p>
<p>Оцінювання (Evaluating)</p> <p>Учень виробляє рішення, базовані на поглибленій рефлексії критичному ставленні і оцінюванні</p>	<p>Перевіряти; Формувати гіпотези; Критикувати; Перевіряти на дослідах; Оцінювати, формувати думку; Контролювати (тестувати); Виявляти; Спостерігати протягом процесу (моніторинг).</p>	<p>Роз'яснює, погоджується, припускає, супроводжує і спрямовує.</p>	<p>Формує думку і оцінює, обговорює, порівнює, критикує, запевняє, доводить, оцінює можливості, вирішує, підтверджує, активний учасник</p>	<p>Чи є тут краще рішення щодо ...? Обдумайте шпунт ...? Що Ви думаєте про...? Чи можете Ви відстояти Вашу позицію щодо ...? Як Ви вважаєте, ... добра, чи погана річ? Як би Ви регулювали ...? Які зміни до ... Ви би рекомендували? Чи вірите Ви ...? Що б Ви відчули, якби ...? Наскільки ефективні є ...? Які є висновки ...? Який вплив буде ... мати на наше життя? Які є про і контра ...? Чому є ... цінні? Які є альтернативи? Хто виграватиме і хто буде втрачати?</p>
<p>Створення (Creating)</p> <p>Учень формує нові ідеї і створює інформацію, використовуючи те, що було завчасно вивчено</p>	<p>Проектувати; Конструювати; Планувати наміри (стратегії); Створювати;</p>	<p>Супроводжує, сприяє, проявляє увагу, розмірковує</p>	<p>Проектує, формулює, планує, використовує визики.</p>	<p>Чи можете Ви спростувати ... для ...? Чи можете Ви бачити можливі рішення щодо ...?</p>
<p>Учень формує нові ідеї і створює інформацію, використовуючи те, що було завчасно вивчено</p>	<p>Придумувати, відкривати, Винаходити; Виготовляти.</p>	<p>щодо покращення, аналізує, оцінює.</p>	<p>видозмінює, створює, пропонує, активний учасник.</p>	<p>Якби Ви мали доступ до всіх ресурсів, як би Ви їх могли розподіляти? Чому Ви не винайшли свій власний шлях до ...? Що могло б трапитися, якщо ...? Скільки способів можете Ви ...? Чи можете Ви створити нові і незвичайні використання для ...? Чи можете Ви розвинути пропозицію, яка була б ...?</p>

АНКЕТА

критичного осмислення результатів педагогічної практики у закладах загальної середньої освіти (магістри)

Дата _____

Освітньо-кваліфікаційний рівень _____

Стать _____

Тип навчального закладу _____

Місцезнаходження навчального закладу (село/ місто) _____

I. Організаційні аспекти підготовки і проведення педагогічної практики

1) Чи вважаєте Ви оптимальними організаційні заходи підготовки студентів до практики:

А) загальні настанови щодо завдань і видів діяльності на практиці:

Так _____

Ні _____

Б) забезпечення необхідними документами від університету

Так _____

Ні _____

В) достатньою допомогою від керівника факультету

Так _____

Ні _____

Г) достатньою допомогою від керівника з педагогічного факультету

Д) достатньою допомогою від керівника з кафедри психології

Так _____

Ні _____

Ваші пропозиції та зауваження щодо покращення організації і супроводу педпрактики від університету _____

II. Ефективність методичного забезпечення педпрактики

1) Як часто Ви звертались до навчально-методичного посібника з практики?

Часто _____

Іноді _____

Жодного разу _____

2) Як часто Ви отримували методичну допомогу від свого керівника від факультету:

А) кожного разу, коли зверталась (-вся)

Б) не завжди, коли звався (-лась), отримував (-ла) необхідну допомогу

В) не звертався (-лась) по методичну допомогу до керівника від факультету

жодного разу

3) Чи отримували Ви методичні поради (у разі звернення) від керівника з педагогічного факультету?

Так _____

Ні _____

Не звертався (-лась) за методичною порадою

4) Яких методичних компетенцій Вам бракувало під час проходження практики?:

А) з сучасних методів навчання

Б) з дистанційного навчання

В) з інформаційно-комунікаційних технологій

5) Чи отримували Ви достатньо методичної допомоги від вчителя географії?

Так _____

Ні _____

6) Чи мали Ви організаційні труднощі з проведенням уроків?

Так _____

Ні _____ -

7) Якщо «так», то з чим, на Вашу думку вони пов'язані? _____

8) Чи були у Вас труднощі психологічного характеру в організуванні навчального процесу?

Так _____

Ні _____

9) Якщо «так», то опишіть ці труднощі _____

III. Фахова результативність педпрактики

1. Оцініть ваші очікування і результати педпрактики

А) виявилось краще, ніж я очікував (-ла)

Б) виявилось гірше, ніж я очікував (-ла)

2. Оцініть міру вашого власного методичного зростання в результаті практики

А) нічого не змінилось

Б) дещо поліпшилось

В) помітно зросло

Г) дуже зросло

3. Оцініть фаховий вплив на Вас вчителя під час практики

А) незначний

Б) середній

В) значний

4. Оцініть по 5 – бальній шкалі власні зусилля, які Ви доклали, готуючись до навчальних і виховних занять в школі.

1 бал

2 бали

3 бали

4 бали

5 балів

5. Якого висновку Ви дійшли після практики?:

А) переконалась (-вся), що школа—це моє покликання

Б) переконалась (-вся), що не зможу працювати в школі.

IV. Рекомендації і зауваження студентів, щодо покращення організації та методичного наповнення педагогічної практики.

1. *Висловіть свої міркування і побажання щодо організування і змісту педагогічної практики* _____

Дякуємо! Ваша думка дуже важлива для покращення організування практики для наступних студентів-практикантів!